

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Diplomová práce

VYBRANÉ ASPEKTY SITUACE GENEROVÝCH MINORIT
V NAMIBII

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Elichová Ph.D.

Autor práce: Bc. Iva Šandová

Studijní obor: Etika v sociální práci

Ročník: Druhý

2012

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č.111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

Datum

Bc. Iva Šandová

Poděkování

Děkuji vedoucí práce Mgr. Markétě Elichové Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych na tomto místě chtěla poděkovat doc. Janu Havlíčkovi, Ph.D. za pomoc a podporu při realizaci výzkumu, Mgr. Hance Urbanové za poskytnutí skvělé pracovní zkušenosti a cenných informací a doc. Vokounovi za uvedení antropologie a náboženství. V neposlední řadě děkuji všem respondentům výzkumu za spolupráci, důvěru a otevřenost.

.

OBSAH

Úvod.....	6
1 Cíl práce.....	9
2 Metodika.....	10
2.1 Použité metody.....	10
2.2 Charakteristika souboru	10
3 Operacionalizace pojmů	12
3.1 Genderové minority	12
3.2 Genderová identita	12
3.2.1 Transgender a intersex	12
3.3 Sexuální orientace	13
3.3.1 Heterosexualita	13
3.3.2 Bisexualita	13
3.3.3 Homosexualita	13
3.4 Sexuální chování	14
3.4.1 Heterosexuální a homosexuální chování	14
3.5 Etnická skupina	15
3.5.1 Bílí	15
3.5.2 Barevní.....	16
3.5.3 Černí.....	16
4 Vnímání homosexuality v kontextu namibijské společnosti	17
4.1 Základní charakteristika země.....	17
4.1.1 Geografická charakteristika	17
4.1.2 Hospodářství	18
4.1.3 Obyvatelstvo	18
4.1.4 Socioekonomická situace v Karas regionu	19
5 Náboženské aspekty homosexuality v Namibii.....	21
5.1 Rezidua přírodních náboženských systémů v současné Namibii.....	22
5.1.1 Objasnění pojmu přírodní náboženství	22
5.1.2 Animismus, šamanismus a jejich postoj k homosexualitě.....	23
5.2 Luterská denominace jako hlavní náboženský směr namibijské společnosti ..	24
5.2.1 Základy luteránství	24

5.3	Výroky o homosexualitě v Bibli	25
5.4	Postavení církve v Namibii	27
5.4.1	Stručný historický přehled	27
5.4.2	Vývoj postavení církve v Namibii od vyhlášení nezávislosti.....	32
6	Situace homosexuálů v současné Namibii	34
6.1	Právní rámec.....	35
6.1.1	Zvykové právo - tradiční komunitní vůdci	35
6.1.2	„Sodomy Law“	36
6.1.3	Ústava Namibie.....	37
6.1.4	„Labour Act“.....	38
6.2	Životní podmínky homosexuálů s důrazem na transgender.....	39
6.2.1	Rizika spojená s homosexualitou.....	40
6.2.2	Pomoc a podpora LGBTI komunitě.....	50
7	Současná situace genderových minorit v Namibii v kontextu křesťanské etiky	52
8	Závěr.....	61
9	Seznam použitých zdrojů	63
10	Seznam zkratk	69
11	Seznam příloh	70
12	Přílohy.....	71
13	Abstrakt.....	81
14	Abstract.....	82

ÚVOD

Téma diplomové práce Vybrané aspekty situace generových minorit v Namibii jsem zvolila na základě spolupráce na projektu Sexuálních minorit mise Člověk v Tísni v Namibii. Některé etnické skupiny zde stále žijí v přesvědčení, že homosexualita je úchylkou stejně jako sex se zvířaty, jiné homosexualitu odmítají jen z principu, všechny ale mají společně zakořeněné křesťanské tradice, které o pojmu homosexualita nehovoří, ale znají ji jako sodomii, a shodují se na tom, že je třeba takovou věc vymýtit. Dělají to různými způsoby a většina z nich je z hlediska křesťanské etiky a lidských práv nepřijatelná. Jako asistentka koordinátora zmíněného projektu jsem pomáhala při tvorbě a realizaci konferencí a workshopů, které byly založené na prevenci přenosu HIV/AIDS a na získání povědomí o lidských právech a jejich porozumění. Lidská práva jsme však vysvětlovali bez náboženského kontextu dané země a podávali jsme je jako neměnný fakt. Zejména pro komunitní vůdce, politiky a pastory, kteří se některých workshopů účastnili, tento způsob uvedení do problematiky nebyl dostačující. Rozhodla jsem se napsat práci, která by poodkryla původ nenávisti k homosexuálům v namibijské společnosti a nastínila možný způsob řešení přijatelný pro jak namibijskou společnost, komunitní vůdce tak i pro homosexuály. Zároveň bych chtěla docílit komplexního pohledu na situaci homosexuálův Karas regionu založenou na výkladu právního rámce Namibie v kontextu s tradicemi, zvyky a životním stylem původních obyvatel a křesťanskou etikou, která se při řešení otázky homosexuality stala oblíbeným argumentem téměř všech veřejných činitelů.

Pro přehlednější zpracování diplomové práce jsem vybrala několik aspektů. Zaměřila jsem se na Karas region na jihu Namibie, kde jsem nejčastěji pracovala ve městě Keetmanshoop a přilehlém slumu Tseiblaagte (hlavní sídlo mise Člověk v Tísni). Tseiblaagte jsem zařadila do diplomové práce jako modelový příklad životních podmínek komunity, z níž pocházeli klienti projektu Sexuálních minorit, jejich rodiny i přátelé a známí a kde zároveň působili a vyrůstali pastoři a komunitní vůdci, kteří tuto komunitu ovlivňují a řídí. Mým druhým nejčastějším místem působení bylo pak město Lüderitz, kde byla zřízena pobočka projektu Sexuálních minorit. Dalším kritériem při snaze o zpřehlednění tématu práce bylo zúžení skupiny generových minorit pouze na biologické muže hlásící se k minoritě „transgender woman“, kteří byli většinou klientelou projektu Sexuálních minorit. Problematiku „rozmáhající se

homosexuality“ a její řešení jsem konzultovala s pastory luteránského vyznání, které je nejčastěji zastoupeným vyznáním křesťanské víry v zemi, působícími v komunitních kostelích daného regionu a s tradičními komunitními vůdci daných komunit. Během práce na workshopech, konferencích, ale i při přímé práci s klienty projektu jsem sbírala podklady pro svou diplomovou práci a doplňovala jsem je o rozhovory s vedoucí mise a koordinátorem projektu.

Pro vypracování práce a naplnění stanoveného cíle jsem zvolila pět cílových skupin. První z nich byli příslušníci generových minorit v Karas regionu, ze kterých jsem vybrala pouze ty, kteří se hlásí k minoritě „transgender woman“. Druhou skupinou byli rodinní příslušníci členů první výzkumné skupiny. Třetí skupinu tvoří přátelé a známí členů první výzkumné skupiny. Čtvrtou skupinu tvořili tradiční komunitní vůdci a členy páté skupiny byli pastoři luteránských kostelů. Všichni členové cílových skupin si přáli zůstat v anonymitě, a proto jsou rozhovory s nimi označeny pouze přiřazenou značkou. V první části práce se budu zabývat zejména vysvětlením pojmů, které jsou pro práci klíčové. Proto se budu opírat především o BRZKA, A., PONĎĚLÍČKOVOU, J. *Třetí pohlaví*, dále pak o SHANKLE, M. D. *The handbook of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Public health*, FRAŇKOVOU, S., BIČÍKA, V. *Srovnávací psychologie a základy etologie* nebo ARCHER, J. *Attitudes Toward Homosexuality: An Alternative Darwinian View*. Druhá část práce bude obsahovat náhled na životní podmínky homosexuálů v namibijské společnosti v kontextu náboženství, tradic a právního rámce týkajícího se této problematiky. Proto klíčovou za klíčovou literaturou považuji data Světové banky, dále pak data tzv. National planning commission, namibijské zákony, MUCHOVY *Texty ze sociologie*, Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona, BOWIE, F. *The antropology of religion*, KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie nebo* BELLINGER, G., J. *Sexualita v náboženstvích světa*. Odbornou literaturu doplním úryvky z rozhovorů. Ve třetí části se budu zabývat pohledem křesťanské etiky na homosexualitu v kontextu přírodních náboženství a lidských práv. Proto budu vycházet převážně ze STOTTA, J., R., W. *Homosexuální partnerství*, SOBOTKOVÉ, I. *Psychologie rodiny*, ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize. Psychologický a sociologický fenomén*, GROOP, K. *The Church, the State and the Issue of National Reconciliation in Namibia* a nebo z TŮMY, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*.

Problematika homosexuality v Namibii má zajímavou historii ukotvenou v původní náboženské tradici, tabuizovanou s příchodem prvních misionářů. Křesťanství dodnes tvoří základ právního systému. Opírají se o něj za velké podpory církevních hodnostářů nejen zákonodárci, ale i komunitní vůdci. Tito veřejní činitelé mají veliký vliv na formování sociální podpory a soudržnosti komunit. Proto si pokládám několik otázek, na která bych chtěla najít odpověď. Jak hluboké a intenzivní náboženství v namibijské společnosti opravdu je? Má křesťanství vliv na postoj k závislosti na autoritě v sociálním životě? Je homosexualita pochopeným tématem? Jak homosexuálové vnímají jejich životní podmínky v kontextu života v komunitách?

1 CÍL PRÁCE

Cílem práce je zhodnocení současné situace genderových minorit v Karas regionu v Namibii na základě interpretace hodnot namibijské společnosti a v kontextu křesťanské etiky.

2 METODIKA

2.1 Použité metody

K vypracování diplomové práce jsem zvolila kvalitativní výzkum techniku strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami, metodu dotazování. Kvalitativním výzkumem označujeme proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumný pracovník vytváří komplexní obraz, analyzuje různé typy dokumentů a informuje o názorech účastníků výzkumu. Výzkumník se snaží o zachycení esence prožité zkušenosti a integrovaného pohledu na předmět studie.¹

Analýza dokumentů zahrnuje nejen listiny a další části textu, ale i veškerá předmětná svědectví, jež mohou sloužit jako pramen k vysvětlení lidského jednání (filmy, fotografie, zvukové nahrávky, nástroje, stavby, umělecké předměty, atd.). V rámci mé práce jsem nejčastěji využívala analýzu písemných a zvukových dokumentů.² Zvukové dokumenty byly zaznamenávány pomocí diktafonu.

Na základě stanovených cílových skupin – viz kap. 2.2, jsem vytvořila pět dotazníků k rozhovorům. U příslušníků generových minorit jsem se zaměřila na analýzu dopadu sexuální orientace a jejich projevů na běžné životní situace respondentů³. U členů rodin osob s homosexuální orientací⁴ a u přátel osob s homosexuální orientací⁵ jsem se zaměřila na rozvoj jejich vztahu s homosexuálně zaměřenou osobou. U tradičních komunitních vůdců⁶ a u pastorů⁷ jsem se zaměřila na jejich informovanost a postoj v oblasti homosexuality a vliv na komunitu.

2.2 Charakteristika souboru

Pro kvalitativní výzkum jsem zvolila pět cílových skupin. První skupinou (H) jsou příslušníci generových minorit, kteří byli vybráni z registrovaných klientů projektu Sexuálních minorit na namibijské misi Člověka v tísní. Kritériem pro výběr byl jejich pobyt v dané komunitě v Karas regionu podmíněný dobou minimálně třech let. Druhou

¹ srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, str. 120-130

² srov. MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*, str. 98-103

³ Dotazník k rozhovoru pro příslušníky generových minorit viz Příloha č. 1

⁴ Dotazník k rozhovoru pro členy rodiny osob s homosexuální orientací viz Příloha č. 2

⁵ Dotazník k rozhovoru pro přátele osob s homosexuální orientací viz Příloha č. 3

⁶ Dotazník k rozhovoru pro tradiční vůdce komunity viz Příloha č. 4

⁷ Dotazník k rozhovoru pro pastory viz Příloha č. 5

skupinu (R) tvoří rodinní příslušníci homosexuálně zaměřených osob z výzkumné skupiny H. Ti byli vybráni na základě souhlasu a doporučení respondentů skupiny H. Dalším kritériem pro výběr respondentů skupiny R bylo jejich aktivní pobyt v Karas regionu po dobu minimálně tří let. Třetí skupinou (K) jsou přátelé a známí respondentů z výzkumné skupiny H. Respondenti skupiny K byli vybráni na základě stejných kritérií jako respondenti skupiny R. Čtvrtou skupinou (L) jsou tradiční vůdci komunity. Tito respondenti byli vybráni na základě doporučení vedoucí mise v Namibii a projektových manažerů podloženého dlouholetou spoluprací s komunitou. Kritériem byl minimálně tříletý aktivní pobyt v dané komunitě Karas regionu. Pátou výzkumnou skupinou (P) jsou církevní představitelé. Respondenti výzkumné skupiny P byli vybráni na základě víry, kterou vyznávají a míry dostupnosti kostelů, ve kterých pravidelně kážou. Dalším kritériem byl minimálně tříletý aktivní pobyt v dané komunitě v Karas regionu a aktivní pastorská činnost.

Celkový počet všech respondentů, kteří splnili kritéria výběru byl 60, z toho 10 příslušníků generových minorit, 20 rodinných příslušníků homosexuálně orientovaných osob, 20 přátel homosexuálně orientovaných osob, 5 tradičních komunitních vůdců a 5 představitelů církve. S rozhovorem souhlasili 4 příslušníci generových minorit, 2 rodinní příslušníci osob s homosexuální orientací, 6 známých nebo přátel osob s homosexuální orientací, 3 představitelé církve a 1 tradiční komunitní vůdce.

Sběr dat proběhl v březnu-srpnu 2010 ve městech Keetmanshoop a Lüderitz při příležitostech pořádaných workshopů, talkshopů či konferencích pořádaných organizacemi pracujícími s homosexuály. Relevance takto získaných dat je podložena prezenčními listinami z těchto akcí umístěnými v archivu Člověka v Tísni. Vzhledem k zachování anonymity respondentů jim byla přidělena pořadová čísla.

3 OPERACIONALIZACE POJMŮ

3.1 Genderové minority

Pojem genderové (sexuální) minority zaštiťuje všechny formy sexuální orientace (homosexuálové, bisexuálové, transsexuálové), jedince s vrozenými znaky mužského i ženského pohlaví (intersex) a všechny variace generové identity („transgender woman“, „transgender men“, transvestité aj.).⁸

3.2 Genderová identita

„Gender is a construct of biological, psychosocial, and cultural factors generally used to classify individuals as male or female.”⁹ Někteří lidé v komunitě rádi zpochybňují typické genderové role vytvořené vývojem společnosti (rebelují proti nim). Tyto změny v genderu se vždy nejprve objevují v hlavním proudu, zejména v oblasti módy.¹⁰ *„Gender identity (so as sexual identity) is characterized by fluidity and change, as many individuals who report same-sex behavior identify as heterosexual and others consider themselves to be alternately heterosexual, bisexual, and homosexual (or some other variation in pattern), and as self-perception changes over time.”¹¹*

3.2.1 Trasngender a intersex

„Transgender is an inclusive term to describe people who have gender identities, expressions, or behaviors not traditionally associated with their birth sex. Intersex refers to persons born with apical genital or reproductive anatomy who usually identify

⁸ srov. PARK. J., L. *Sex and Gender Minorities Sexology and the Unitarian Universalist Movement*. [online]. 2011 [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.tc.umn.edu/~parkx032/CY-MINOR.html>>

⁹ IMUNET.ORG. *Sexual and Gender Minority Health*. [online]. 2008 [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lmunet.edu/dcom/hec/PDFs/Sexual%20and%20Gender%20Minority%20Health.pdf>>.

¹⁰ srov. SHANKLE, M. D. *The handbook of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Public health*. str.8

¹¹ IMUNET.ORG. *Sexual and Gender Minority Health*. [online]. 2008 [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW:

<<http://www.lmunet.edu/dcom/hec/PDFs/Sexual%20and%20Gender%20Minority%20Health.pdf>>.

as male or female, although some may change their tender identity in the course of their development.“¹²

3.3 Sexuální orientace

V pojmu sexuální orientace je zahrnuto víc faktorů než v pojmu sexuální chování. Jedinec je totiž schopen sám sebe přiřadit ke specifické sexuální menšině bez nutnosti projevit své sexuální chování.¹³ Je to dominantní sexuální individuální specifická preference sexuální aktivity s osobou stejného pohlaví, opačného pohlaví nebo obou. Odkazuje na výběr partnerů z hlediska genderového citění, sexuální preference nebo romantické lásky.¹⁴

3.3.1 Heterosexualita

Heterosexualitou označujeme „*zaměření sexuality na osoby opačného pohlaví.*“¹⁵ Je běžně pokládána za normu sexuální orientace.

3.3.2 Bisexualita

Bisexualitou označujeme „*sexuální zaměření na muže i ženy, při kterém výrazně nepřevažuje ani jedna orientace.*“¹⁶ Podle Brzka a Pondělíčkové je velmi těžké najít striktně bisexuálního jedince, který by celý život bez obtíží reagoval na partnery stejného i opačného pohlaví. Mnohem častějším jevem jsou střídající se monosexuální fáze (člověk v určitém období žije pouze partnerem stejného nebo opačného pohlaví).¹⁷

3.3.3 Homosexualita

Podle Benkerta lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví nazýváme homosexualita. Jde nejen o citový vztah, ale i o schopnost sexuálně reagovat na objekt stejného pohlaví, být jím vzrušen a uskutečnit s ním pohlavní styk.¹⁸ Brzek

¹² IMUNET.ORG. *Sexual and Gender Minority Health*. [online].2008 [cit. 2012-18-03].

Dostupný na WWW:

<<http://www.Imunet.edu/dcom/hec/PDFs/Sexual%20and%20Gender%20Minority%20Health.pdf>>.

¹³ IMUNET.ORG. *Sexual and Gender Minority Health*. [online].2008 [cit. 2012-18-03].

Dostupný na WWW:

<<http://www.Imunet.edu/dcom/hec/PDFs/Sexual%20and%20Gender%20Minority%20Health.pdf>>.

¹⁴ srov. CORSINY, R. J. *The dictionary of Psychology*.

¹⁵ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. str. 67

¹⁶ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. str. 33

¹⁷ srov. BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ, J. *Třetí pohlaví.*, str. 14-15

¹⁸ srov. BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ, J. *Třetí pohlaví.*, str. 19

a Pondělíčková vnímají homosexualitu jako „celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný stav, jež je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví.“¹⁹ „Women primarily oriented to other women are referred to as lesbians, men primarily oriented to other men as gay.“²⁰

3.4 Sexuální chování

Jakýkoliv projev chování je ovlivněn širokou škálou faktorů, jíž vévodí faktory kulturní, biologické a sociální. Protože je vztah mezi prostředím, v němž jedinec roste a je vychováván, a jedincem velmi dynamické, chování jedince se v průběhu jeho života vyvíjí a mění. Sexuální chování Fraňková a Bičík zařazují jako jednu ze základních oblastí sociálního chování (spolu s teritoriálním nebo agonistickým chováním).²¹

3.4.1 Heterosexuální a homosexuální chování

O homosexuálním chování hovoříme tehdy, má-li člověk sexuální styky s osobami stejného pohlaví. Homosexuální styky mohou mít i heterosexuálně zaměřené osoby, pokud dlouhodobě nemají přístup k osobám opačného pohlaví. Ve chvíli, kdy se tito jedinci dostanou zpět do prostředí, kde nemají problém najít osobu upřednostňovaného pohlaví, obrátí se zpět k heterosexuálnímu jednání a jejich orientace po celou dobu zůstane nezměněna. Mluvíme tedy o tzv. náhražkovitém sexuálním chování.²² Další projevy homosexuálního chování u heterosexuálních jedinců mohou nastat i bez stavu sexuální nouze, například za úplatu nebo formou experimentování mezi adolescenty.²³

Homosexuální chování a homosexuální orientace mohou mít velmi těsnou souvislost, přesto nelze tvrdit, že jsou spolu pevně svázány. Homosexuální chování tedy může být projevem sexuální orientace, ne ovšem nezbytně nutně.

¹⁹ BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ, J. *Třetí pohlaví.*, str. 19

²⁰ IMUNET.ORG. *Sexual and Gender Minority Health*. [online].2008 [cit. 2012-18-03].

Dostupný na WWW:

<<http://www.lmunet.edu/dcom/hec/PDFs/Sexual%20and%20Gender%20Minority%20Health.pdf>>.f

²¹ srov. FRAŇKOVÁ, S., BIČÍK, V., *Srovnávací psychologie a základy etologie*.

²² srov. BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ, J. *Třetí pohlaví.*, str.21

²³ srov. ARCHER, J. Attitudes Toward Homosexuality: An Alternative Darwinian View. In *Ethology and Sociobiology*. s.275-280.

O heterosexuálním se příliš nehovoří. Tímto pojmem ale označujeme sexuální styky s osobami opačného pohlaví. Také u heterosexuálních styků můžeme pozorovat náhražkovité sexuální chování se všemi jeho příčinami.²⁴

3.5 Etnická skupina

Pojem etnikum nebo etnická skupina se „užívá k členění lidstva pomocí kulturně vyjádřených totožností a odlišností jejich členů“²⁵ zhruba od počátku 70. Let 20. století a nahrazuje termín „kmen“. Etnicitu určujeme na základě objektivních komponentů (jazyk, rasa, sociální kultura) a subjektivních komponentů (etnická identita).²⁶ „Způsob, jakým se etnikum odlišuje, závisí spíše na konkrétním kontextu, než na obecné definici. Důležitým prvkem je symbolicky vyjádřená sounáležitost a odlišnost („my – oni“).“²⁷ Každé etnikum užívá určitého jména a je daným způsobem označováno. V minulosti docházelo k umělému vydělování (nebo naopak k asimilaci) etnických skupin v důsledku vzájemných dlouhodobých kontaktů etnických skupin.²⁸

V Namibii se v důsledku kolonizační politiky a následného apartheidu lidé začali dělit na bílé, barevné a černé a toto rozlišení obyvatelstva přetrvalo. Dané názvosloví užívané k dělení obyvatelstva najdeme i v současné odborné literatuře (např. HUBBARD, D., LAFONT, S. *Unravelling Taboos – Gender and Sexuality in Namibia.*, KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie.*, MUCHA, I., *Texty ze sociologie*, FROISE, H. *Religious Dualism in South Africa*. [online]. [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://etd.uovs.ac.za/ETD-db/theses/available/etd-08222005-105835/unrestricted/FROISEH.pdf>>, atp.), proto jej využívám ve své práci.

3.5.1 Bílí

Pojem „bílí“ jsou označováni všichni Evropané, kteří do Namibie přijeli od počátku 15. století a natrvalo se tam usídlili. Zvláštní skupinou jsou Afrikánci. Podle nich je pojmenován i jazyk (afrikánština), kterým se dorozumívají. Jedná se převážně

²⁴ srov. BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ, J. *Třetí pohlaví*. str. 21-24

²⁵ TOŠNER, M. Etnikum. *Etnická skupina*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.epolis.cz/page.php?location=&menu=first&id=28&idNotion=3>>

²⁶ srov. TOŠNER, M. Etnikum. *Etnická skupina*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.epolis.cz/page.php?location=&menu=first&id=28&idNotion=3>>

²⁷ TOŠNER, M. Etnikum. *Etnická skupina*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.epolis.cz/page.php?location=&menu=first&id=28&idNotion=3>>

²⁸ srov. TOŠNER, M. Etnikum. *Etnická skupina*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.epolis.cz/page.php?location=&menu=first&id=28&idNotion=3>>

o potomky Němců, Holanďanů a Finů. Jejich životní styl je stále velmi ovlivněn pozůstatky zažité politiky apartheidu.²⁹ Považovali se za nadřazené původnímu obyvatelstvu nejen díky barvě pleti, ale také díky křesťanské víře, kterou po zemi šířili. Vliv evropské kultury se v průběhu času rozrostl natolik, že v oblastech, kde misionáři působili, začalo původní obyvatelstvo přejímat některé její znaky, které se dochovaly dodnes (např. kroje a pokrývky hlavy jednotlivých kmenů). Žijí evropským způsobem života, mají svoje vlastní podniky, restaurace, školky a školy a většina z nich o původním obyvatelstvu stále smýšlí jako o podřadné „rase“.³⁰

3.5.2 Barevní

Původní barevné etnikum vzniklo po obsazení území jižní Afriky portugalskými mořeplavci a nazývalo se Kapští barevní.³¹ Dnes je tento pojem rozšířen na všechny potomky smíšených manželství. Mucha uvádí, že *„jihoafrické hospodářství vždy záviselo na pracovní síle barevných obyvatel žijících ve městech nebo v jejich blízkosti.“*³² Mluví afrikánštinou, většinou i původním jazykem domorodého rodiče a ve školách se učí anglicky. Je to etnická skupina, která je akceptována bílými i černými obyvateli země.³³

3.5.3 Černí

Tímto pojmem se označují původní obyvatelé všech kmenů v Namibie, místa pobytu nebo způsobu obživy (lidé kmene Himba, Oshiwambo, Herero, Nama atp.). Historicky tato etnická skupina žila ve vyloučených lokalitách (bantustanech) na okraji měst ve velmi špatných životních podmínkách (v současné době se těmito vyloučeným lokalitám říká slumy) nebo byla prodávána do otroctví. Vše se odehrávalo pod kontrolou vlády.³⁴ Černí mluví afrikánsky, ve školách se učí anglicky a každý kmen pak ovládá svůj vlastní jazyk.³⁵

²⁹ Za apartheidu (politika oddělení ras) došlo k segregaci obyvatelstva. Tato segregace se týkala veřejných míst (hygienická zařízení, čekárny, vagóny ve vlacích), která měla oddělené části pro bílé, barevné a černé. Dále pak byly oddělené bílé a barevné čtvrti ve městech. Černí byli jako podřadná rasa vyčleněna mimo město. Konečná fáze segregace pak spočívala ve vyčlenění určitých národností jako celků do rezervací pro domorodce. (srov. MUCHA, I. *Texty ze sociologie*. str. 170-171)

³⁰ srov. WORLD BANK. *Namibia, Country brief*, The World Bank. str. 2-3

³¹ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 14-15

³² MUCHA, I. *Texty ze sociologie*. Str. 171

³³ Rozhovor Mgr. Hana Urbanová, 8.3. 2010, KHP, PIN office

³⁴ srov. MUCHA, I. *Texty ze sociologie*. Str. 171

³⁵ Rozhovor Mgr. Hana Urbanová, 8.3. 2010, KHP, PIN office

4 VNÍMÁNÍ HOMOSEXUALITY V KONTEXTU NAMIBIJSKÉ SPOLEČNOSTI

4.1 Základní charakteristika země

Hlavním městem Namibie je Windhoek se svými 342 000 obyvateli.³⁶ Úředním jazykem Namibie je angličtina, kterou mluví ale jen 7 % populace. Využívanými jazyky především u bílých a barevných je afrikánština (60 %) a němčina (32 %). 1% obyvatel rozumí pouze jazykům původních etnických skupin.³⁷

Namibie je Světovou bankou od roku 2009 klasifikovaná jako země s nižšími středními příjmy, zároveň zde ale 49,14 % obyvatel žije na hranici chudoby. Tím se Namibie řadí na první místo v žebříčku zemí s největším rozdílem mezi bohatstvím a chudobou na světě.³⁸

4.1.1 Geografická charakteristika

Území demokratické Namibijské republiky o rozloze 825.418 km² hraničí s Angolou, Zambií, Botswanou a Jihoafrickou republikou. Západní hranici země tvoří jižní Atlantik.³⁹

Povrch Namibie je z 50 % tvořen náhorní plošinou, která spadá až k pobřežnímu pásu. Tam na ni navazuje poušť Namib. Podél hranic s Botswanou až k Jihoafrické republice se táhne poušť Kalahari, která se na severu země svažuje k oblastem Kavango a Caprivi u angolských hranic. Touto oblastí protékají nevysychající velké řeky Okavango a Kunene.⁴⁰

Podnebí je tropické, pouštní. Období dešťů zasahuje zejména sever země, pouštní oblasti jsou téměř bez vegetace s výjimkou kaktusů a velvičie podivné. Hlavní příčinou nehostinnosti pobřeží i nedostatku srážek všude ve vnitrozemí je studený Benguelský proud. Přesto má vnitrozemí poněkud příznivější klima. V savanách rostou nízké keře a traviny, které dokážou přežít období sucha.⁴¹

³⁶ srov. BATEMAN, G., EGAN, V. *Encyklopedie zeměpis světa*. str. 194

³⁷ CIA.US. *The World Factbook - Namibia*. [online]. 2012 [cit. 2012-13-02]. Dostupný na WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/wa.html>>.

³⁸ WORLD BANK.ORG. *The Little Data Book on Gender in Africa*. [online]. 2011 [cit. 2011-28-12]. Dostupný na WWW: <<http://povertydata.worldbank.org/poverty/home>>.

³⁹ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 7

⁴⁰ srov. BATEMAN, G., EGAN, V. *Encyklopedie zeměpis světa*. str. 194

⁴¹ srov. BATEMAN, G., EGAN, V. *Encyklopedie zeměpis světa*. str. 194

4.1.2 Hospodářství

V Namibii je velmi málo pracovních příležitostí. Proto nenajde pracovní uplatnění téměř 40 % obyvatel ve věkovém rozmezí 15 – 64 let. Přesto se téměř 40 % (z nich pouze 23 % ekonomicky činných) obyvatel zabývá zemědělskou výrobou⁴². Převažuje živočišná výroba zaměřená na chov skotu a koz. Dále se rozšiřuje rybolov na pobřežních vodách, který byl v důsledku neuvážených výlovů v 70. letech 20. století vážně ohrožen. Základem ekonomiky je však těžba nerostů, především zinku, uranové rudy, mědi a diamantů.⁴³

4.1.3 Obyvatelstvo

Namibie má 2,2 milionu obyvatel, kteří se dožívají průměrně 61 let. Průměrný věk obyvatelstva je 21,6 let. Porodnost v Namibii se dlouhodobě snižuje, stále však připadá 3,3 dětí na jednu ženu. 4,5 % ze všech narozených dětí zemře do 5 let věku.⁴⁴

V Namibii žije několik významných etnických skupin. Na severu země žijící kmen Ovambo zastoupený z 5 %, dále jsou to lidé kmene Kavango (22 %), Damara/Nama (12 %), a další etnické skupiny (14 %), mezi které patří například Himba nebo Sanové. Evropané jsou v Namibii zastoupeni ze 6 %.⁴⁵

Po vyhlášení nezávislosti byl namibijskou vládou kladen velký důraz na zlepšení přístupu ke vzdělávání a odborné přípravy na zaměstnání. Přestože stoupl počet obyvatel, kteří získali všeobecné vzdělání, namibijská vláda je stále kritizována za jeho nízkou kvalitu (míra gramotnosti dospělých činí 85 %, hodnocení Světové banky v roce 2007 však prokázalo, že velká část dospělých po dokončení nejen primárního, ale i sekundárního vzdělání, je funkčně negramotná). Zlepšila se i dostupnost škol (rodinám, které jsou klasifikované Světovou bankou jako rodiny se středním a vyšším příjmem, jsou základní školy dostupné v okruhu 7,1 km, a rodinám klasifikovaným Světovou bankou jako rodiny se středním nižším a nižším příjmem jsou základní školy

⁴² srov. WORLDBANK.ORG. *The Little Data Book on Gender in Africa*. [online]. 2011 [cit. 2012-15-03]. Dostupný na WWW: <http://siteresources.worldbank.org/INTAFRICA/Resources/LDB-Africa_Gender.pdf>, WORLDBANK.ORG. *The Little Data Book in Africa*. [online]. 2011 [cit. 2012-15-03]. Dostupný na WWW: <http://siteresources.worldbank.org/INTAFRICA/Resources/LDB-Africa_2011.pdf>

⁴³ srov. BATEMAN, G., EGAN, V. *Encyklopedie zeměpis světa*. str.194

⁴⁴ srov. WORLDBANK.ORG. *The Little Data Book on Gender in Africa*. [online]. 2011 [cit. 2012-15-03]. Dostupný na WWW: <http://siteresources.worldbank.org/INTAFRICA/Resources/LDB-Africa_Gender.pdf>

⁴⁵ srov. MZV.CZ. *Namibie*. [online]. [cit. 2012-13-02]. Dostupný na WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/namibie/index.html>

dostupné v okruhu 11,5 km).⁴⁶ Přesto více než 13 % obyvatel nikdy nedokončilo základní školu nebo do ní nikdy nechodilo.⁴⁷

V důsledku historických událostí najdeme dnes v Namibii původní přírodní náboženství jen u 10-15 % obyvatelstva. 90 % populace jsou křesťané, minimálně 51 % z nich jsou luteráni.⁴⁸

4.1.4 Socioekonomická situace v Karas regionu

Karas Region je jedním z 13 namibijských politických regionů o rozloze 161.086 km². V celém Karas regionu žije 74 000 obyvatel, hustota zalidnění je však pouze 0,4 obyvatele na km². Nejběžnějším jazykem je afrikánština (40 %), vysokým procentem jsou však zastoupeny jazyky etnických skupin i Nama – Damara (26 %) a Oshiwambo (23 %). Z celkového počtu obyvatel v Karas regionu (74 000) žije téměř 72 % ve městech, 65 % se tady narodilo.⁴⁹ 63 % populace je ve věku 15-59 let.⁵⁰

Karas region je díky velkým nalezištům diamantů a zinku jeden z nejbohatších regionů Namibie, přesto situace na trhu práce není ideální. 72,2 % populace je schopných pracovat, zaměstnaných je ale pouze 49 % populace. Pouze jedna třetina všech zaměstnaných jsou ženy.⁵¹

Karas region obklopují ze dvou stran pouště a většina řek je větší část roku vyschlá. Proto se tady nepěstuje žádná zelenina ani ovoce bez umělého zavlažování. Někteří obyvatelé tohoto regionu jsou vlastníci farem a živí se chovem dobytka, zejména koz, ovcí a koní. Majitelé farem zaměstnávají další lidi, kteří se o běh takových míst starají.

⁴⁶ srov. WORLD BANK. *Namibia, Country brief*. str. 5

⁴⁷ srov. WORLDBANK.ORG. *The Little Data Book on Gender in Africa*. [online]. 2011 [cit. 2011-28-12]. Dostupný na WWW: < <http://povertydata.worldbank.org/poverty/home>>, WORLDBANK.ORG. *The Little Data Book on Gender in Africa*. [online]. 2011 [cit. 2012-15-03]. Dostupný na WWW: <http://siteresources.worldbank.org/INTAFRICA/Resources/LDB-Africa_Gender.pdf>

⁴⁸ srov. CIA.US. *The World Factbook - Namibia*. [online]. 2012 [cit. 2012-13-02]. Dostupný na WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/wa.html>>.

⁴⁹ srov. KOCH. M., a kol. *Strategic Environmental Assessment for the Karas Regional Land Use Plan*. [online]. 2011 [cit. 2012-15-02]. Dostupný na WWW: <http://www.the-eis.com/data/literature/KIRLUP_SEA_final_report_2011-02-25.pdf>.

⁵⁰ srov. NATIONAL PLANNING COMMISSION. *Regional poverty profile, Namibia – main report*, ŠANDOVÁ, I. *Socioekonomická situace v Namibii*. České Budějovice, 2010. Seminární práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Šimečková Jana.

⁵¹ srov. KOCH. M., a kol. *Strategic Environmental Assessment for the Karas Regional Land Use Plan*. [online]. 2011 [cit. 2012-15-02]. Dostupný na WWW: <http://www.the-eis.com/data/literature/KIRLUP_SEA_final_report_2011-02-25.pdf>, ŠANDOVÁ, I. *Socioekonomická situace v Namibii*. České Budějovice, 2010. Seminární práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Šimečková Jana.

Zaměstnanců však nikdy není víc než deset na jedné farmě. Nová pracovní místa v tomto regionu nevytvářejí ani větší společnosti. Proto jsou místní ochotni stěhovat se za prací. Neváhají jet až do Angoly, Botswany nebo Jižní Afriky. Ve většině případů se však vrací zpátky s neúspěchem a bez peněz.⁵² Z celkového počtu 43 % zaměstnaných pracuje v soukromém veřejném sektoru. 34 % zaměstnaných pracuje v zemědělství, rybolovu nebo loví divokou zvěř. 17 % zaměstnaných pracuje v manufakturách nebo důlním průmyslu. Zbýlých 27,8 % populace nepracují. Z nich je 36 % žen v domácnosti, 25 % studentů a 24,6 % seniorů. Terciální vzdělání dokončilo v Karas regionu 6 % zaměstnaných, 8 % zaměstnaných nikdy nenavštěvovalo školu a 20 % zaměstnaných nedokončilo primární vzdělání.⁵³

Všechny výše zmíněné faktory se podepisují na tom, že 3,1 % populace v tomto regionu je klasifikována jako extrémně chudá, 18,5 % jako chudá. Existují lokality, kde jsou statistiky ještě o něco hroživější než průměr a jedním z takových míst je město Keetmanshoop s přilehlým slumem Tseiblaagte.⁵⁴

Tseiblaagte je vyčleněná oblast (slum) na okraji města Keetmanshoop, jednoho z největších měst Karas regionu. Žije zde téměř 10 000 obyvatel v zastoupení několika etnických skupin, především Nama, Oshiwambo a Damara. Jsou zde dvě státní školy, které navštěvují děti ve věku od šesti do čtrnácti let (nejsou to ale jediné dvě školy ve městě).⁵⁵ Místní o Tseiblaagte říkají, že *se tady narodili a přestože odešli, vrátili se zpět, protože „Keetmanshoop se neopouští“*.⁵⁶ Protože má své kouzlo, přestože míra kriminality, nadužívání návykových látek, domácího násilí, zneužívání dětí a těhotenství u dospívajících je (podobně jako v dalších slumech) vyšší než namibijský průměr.⁵⁷ *„Sociální situaci v oblasti značně zhoršují dva navzájem provázané problémy. Prvním je nadužívání alkoholu a jiných návykových látek, které je podporováno*

⁵² srov. ŠANDOVÁ, I. *Socioekonomická situace v Namibii*. České Budějovice, 2010. Seminární práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Šimečková Jana.

⁵³ srov. NATIONAL PLANNING COMMISSION. *Regional poverty profile, Namibia – main report*.

⁵⁴ srov. NATIONAL PLANNING COMMISSION. *Regional poverty profile, Namibia – main report*., ŠANDOVÁ, I. *Socioekonomická situace v Namibii*. České Budějovice, 2010. Seminární práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Šimečková Jana.

⁵⁵ srov. ŠANDOVÁ, I. *Socioekonomická situace v Namibii*. České Budějovice, 2010. Seminární práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Šimečková Jana.

⁵⁶ Rozhovor H4, 12.8. 2010, KHP, PIN office

⁵⁷ srov. ŠANDOVÁ, I. *Socioekonomická situace v Namibii*. České Budějovice, 2010. Seminární práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Šimečková Jana.

místními nelegálními bary. Další představuje násilí, vysoká kriminalita, prostituce, hlad a v poslední řadě i přenos HIV/AIDS. Oba tyto jevy jdou ruku v ruce s nezaměstnaností, nízkým vzděláním a nedostatkem informací o problematice bezpečného sexu. V Namibii jsou velmi zachované genderové role. Jsou součástí tradice a tradice nejvíce je ctí obyvatelé v menších městech nebo na vesnicích – v tomto případě obyvatelé s nižším vzděláním. Mluvím o přesném dodržení tradic bez výjimek, o absolutní sociální kontrole komunity nad životy jedinců. Podle těchto tradic je úlohou muže materiálně zabezpečit rodinu tak, aby to bylo vidět navenek. Úlohou ženy je zůstat doma, starat se o domácnost, o děti“.⁵⁸

Mezi největší problémy keetmanshoopské společnosti zdejší obyvatelé však řadí „rozmáhající se homosexualitu“ a kriminalitu (jsou ohroženi na životě každý den). Homosexualita je v současné době velmi diskutovaným tématem. Velká část namibijské společnosti, včetně jejích vrcholných představitelů (politici, pastoři, komunitní vůdci), je stále přesvědčena o tom, že homosexualita je něčím nepřírodním, že je odsuzována stejně jako zoofilie. Hlavním argumentem pro ně jsou hluboko zakořeněné křesťanské tradice, které o pojmu homosexualita nehovoří, ale znají ji jako sodomii - jev, který je nežádoucí a zcela proti přírodě a proto je třeba ho vymýtit. Děje se tak různými způsoby (sociální vyloučení, vybízení lidu k násilí vůči homosexuálům, atp.) a většina z nich je z hlediska křesťanské etiky a v současné době propagovaných dala bych spíš lidských práv nepřijatelná.⁵⁹

5 NÁBOŽENSKÉ ASPEKTY HOMOSEXUALITY V NAMIBII

Spiritualismus se v Namibii vyskytuje v různých formách ve všech vrstvách společnosti. Prolínají se tu původní přírodní náboženství s křesťanstvím a tvoří zajímavý, ale pro většinu obyvatel špatně uchopitelný celek. Někteří současní teologové se zabývají myšlenkou návratu k původním náboženstvím, většinová společnost je však

⁵⁸ ŠANDOVÁ, I. *Socioekonomická situace v Namibii*. České Budějovice, 2010. Seminární práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Šimečková Jana.

⁵⁹ srov. ŠANDOVÁ, I. *Socioekonomická situace v Namibii*. České Budějovice, 2010. Seminární práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Šimečková Jana.

k tomu postoji zatím skeptická.⁶⁰ V tomto duchu se nese i dialog veřejného mínění s homosexualitou.

5.1 Rezidua přírodních náboženských systémů v současné Namibii

5.1.1 Objasnění pojmu přírodní náboženství

Pojem přírodní náboženství označujeme všechna náboženství, „která uctívají přírodní zjevy jako boží bytosti. Patří k nim rostliny, zvířata, déšť, vítr, blesk a hrom.“⁶¹ Další přírodní jevy jako slunce, měsíc a hvězdy jsou z pojmu přírodní náboženství vyňaty a označují se jako astrální náboženství. Tyto dva náboženské systémy obvykle vystupují společně a často se prolínají.⁶² „U afrických, amerických a pacifických přírodních náboženství je nutno vyčlenit kult předků jako možný sekundární jev, neboť předkové nepožívali boží úcty, ale vystupovali jako přímlovci lidí u svévolných mocností přírody. Tyto mocnosti pak byly zosobněny a pojmenovány, aby byly srozumitelnější a přístupnější kultu a rituálům.“⁶³

V Namibii se vyvíjelo náboženství skupin, které byly spjaté společným původem, kulturou, tradicemi, jazykem a obývaným územím. Takové náboženství označujeme jako náboženství kmenových skupin. V těchto náboženstvích stojí na vrcholu božský pár – bůh nebe a bohyně země. Z pohlavního spojení božského páru vznikly všechny věci a bytosti. První lidský pár v historii kmene je tradičně nazýván prarodiče, je obdařen mimořádnými silami a schopnostmi a je považován za ideální obraz kmene. Jejich potomci pak tvoří současnou podobu kmene. Komunikace mezi prarodiči, Bohy a současným kmenem se odehrává prostřednictvím umění. V kmeni je vždy jeden vyvolený, který má schopnosti vyčíst z maleb, sošek a přírodních úkazů to, co je pro kmen prospěšné, nebo co by ho mohlo ohrozit.⁶⁴

⁶⁰ FROISE, H. *Religious Dualism in South Africa*. [online]. [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://etd.uovs.ac.za/ETD-db/theses/available/etd-08222005-105835/unrestricted/FROISEH.pdf>>. str. 9-20

⁶¹ IENCYKLOPEDIE.CZ. *Přírodní náboženství*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.iencyklopedie.cz/prirodni-nabozenstvi/>>./

⁶² srov. IENCYKLOPEDIE.CZ. *Přírodní náboženství*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.iencyklopedie.cz/prirodni-nabozenstvi/>>./

⁶³ IENCYKLOPEDIE.CZ. *Přírodní náboženství*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.iencyklopedie.cz/prirodni-nabozenstvi/>>./

⁶⁴ srov. BELLINGER, G., J. *Sexualita v náboženstvích světa*. str. 27-32

Do současnosti přetrvávajícími náboženskými systémy v Namibii jsou zejména animismus a šamanismus.⁶⁵

5.1.2 Animismus, šamanismus a jejich postoj k homosexualitě

Pojem animismus poprvé vyslovil E. B. Taylor v roce 1737 a označil ho jako obecnou teorii o vzniku náboženství. Základním kamenem této teorie je předpoklad, že lidská kultura se vyvíjí od doby kamenné až do dnešní doby přímočaře a že znaky těchto prehistorických kultur můžeme dodnes najít u kmenů „*stojících na nejnižších stupních lidstva*.“⁶⁶ Základním prvkem animismu je víra v to, že všechny přírodní "produkty" (živočichové, rostliny, kameny, voda, země, apod.) jsou obdařeny duší. Po smrti nebo zániku daného produktu přírody duše opouští tělo a existuje samostatně jako duch. Každý duch má pak vlastnost podle přírodního produktu, ze kterého vzešel.⁶⁷

Bowie uvádí, že šamanismus není náboženství. Označila by ho spíše jako formu náboženského chování, které dokáže i v současné době koexistovat v souladu se světovými náboženstvími. Děje se tak převážně na základě víry, že svět stvořil jediný Bůh, ale ten je pro lidi příliš vzdálený a proto uctívají menší Bohy (duchy), které ho zastupují v různých záležitostech (Boha deště, války, větru, úrody, plodnosti, atp.). Šamanismus se tak současně stává jedním z nejdůležitějších prvků animistické víry. Šaman je tedy v podstatě „specialista v oblasti náboženství“, který má schopnost komunikovat a usmiřovat komunitu s duchy za účelem ochrany, plodnosti a uzdravování. Zároveň má funkci průvodce duší zemřelých. Současní šamanisté dokážou svou víru propojit velmi dobře s křesťanstvím. Říkají, že i Ježíš byl šaman, protože měl stejné schopnosti, které byly stejně jako u šamanů vrozené, a uchovával si stejný nadsled jako šamani, a proto se jejich předkové prakticky nikdy neodklonili od původního náboženství, jen začali vlivem historických událostí používat nová pojmenování.⁶⁸

Protože je šamanismus založený na porozumění systémů kmenových náboženství, odráží se v něm tradiční představa partnerství v heterosexuálním páru. O homosexuální orientaci se literatura nezmiňuje, je ovšem možné nalézt záznamy o homosexuálním chování nebo změně genderových rolí (transgender) jako součásti rituálů nebo

⁶⁵ srov. IENCYKLOPEDIÉ.CZ. *Přírodní náboženství*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.iencyklopedie.cz/prirodni-nabozenstvi/>>.

⁶⁶ KÖNIG, F., WALDENFELS, H. *Lexikon náboženství*.

⁶⁷ srov. CORSINY, R.J. *The dictionary of psychology*.

⁶⁸ srov. BOWIE, F. *The antropology of religion*. str. 190-194

posvátných tanců.⁶⁹ „Mužský šaman vystupuje často v ženském obleku, protože rituální změna pohlaví prostřednictvím výměny šatů hraje velkou roli.“⁷⁰ Takováto rituální změna pohlaví je chápána jako doplnění mužské potence ženskou s cílem stát se celistvou (bisexuální) bytostí a navázat tak na původní božský pár.⁷¹ „V „ženu“ proměněný šaman si vybírá „manžela“ pro „manželství“, ve kterém přebírá hlavní úlohu ženy.“⁷²

5.2 Luterská denominace jako hlavní náboženský směr namibijské společnosti

5.2.1 Základy luteránství⁷³

Základním zdrojem luterského učení a nejvyšší uznávanou autoritou je Bible, jeho základním stavebním kamenem se stala myšlenka, že Boží ospravedlnění je svobodným dílem Boží milosti, která se otevírá výhradně vírou (nikoliv následnými dobrými skutky, jako je tomu u římského katolictví). Od katolického vyznání se luteráni mimo jiné liší také specifickým pohledem na ospravedlnění. Luteránští reformátoři tvrdili, že obstát při Božím soudu lze pouze tak, že člověk přijme Boží milost osobní vírou

⁶⁹ srov. BELLINGER, G., J. *Sexualita v náboženstvích světa.*, str 37-42

⁷⁰ BELLINGER, G., J. *Sexualita v náboženstvích světa.*, str 42

⁷¹ srov. BELLINGER, G., J. *Sexualita v náboženstvích světa.*, str 42

⁷² BELLINGER, G., J. *Sexualita v náboženstvích světa.*, str 42

⁷³ Pojem luteránství je „souhrn těch protestantských církví, pro něž je konstitutivní vazba na wittenberskou reformaci Martina Luthera a lutherské vyznavačské spisy ze 16. století.“ Pro ospravedlnění nového učení před císařem a říšskými stavy bylo 31. 10. 1517 sepsáno Augsburské vyznání, kde Martin Luther uveřejnil kritiku zlořádů tehdejší církve, zaměřenou především na zneužívání náboženské moci (poskytování odpustků) a zavedení bohoslužeb v lidovém jazyce namísto dosavadní latiny. (srov. IENCYKLOPEDIE.CZ. *Luterství*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW:

<<http://www.iencyklopedie.cz/luterstvi> >)

„Základními spisy luteránského vyznání jsou vyjma Augsburského vyznání také Velký a Malý katechismus, který napsal Luther r. 1529 a jemuž byl postupně přiznán stupeň závazného výkladu centrálních částí křesťanské víry.“ (IENCYKLOPEDIE.CZ. *Luterství*. [online]. [cit. 2012-02-

03]. Dostupný na WWW: <<http://www.iencyklopedie.cz/luterstvi> >)

Roku 1580 pak byla uveřejněna sbírka luteránských spisů vyznání, Kniha svornosti, která na dlouhou dobu zajistila luteránství identitu. Kniha svornosti se stala závaznou nejen pro luteránství německé, ale i pro luteránské církve na severu, východě a jihu Evropy, později dokonce v USA. „Staroluteránská ortodoxie, teologické školní vzdělání v konfesně homogenních německých luteránských územích mezi koncem 16. a polovinou 18. století, se vyvinula v rozsáhlé teologické systémy, které se vyznačovaly intenzivním přijetím Aristotela. Vedle dogmatické nauky obsahovaly i etické sociální teorie, v nichž se církvi přiznávala funkce spravovat normativní základ státu. Pod pojmy "zákon a evangelium" byly popsány specifické úkoly politických a církevních vrchností a stanoveny povinnosti člověka v jeho postavení, které mu dal Bůh.“ (IENCYKLOPEDIE.CZ. *Luterství*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.iencyklopedie.cz/luterstvi> >)

a na základě toho vyvodí důsledky ve svém životě. Dobré skutky tedy nejsou podmínkou, ale naopak důsledkem ospravedlnění.⁷⁴

5.3 Výroky o homosexualitě v Bibli

„Ve jménu autority Písma je potřeba vždy prověřovat, v jakém smyslu uváděný argument platí. Prosté „citování“ úryvků nestačí. Ukazuje se totiž, že bezprostřední vtažení „slov Písma“ do dnešní situace může vést nejen ke zkreslení či zatemnění jejich původního záměru, nýbrž k naprostému převrácení jejich smyslu.“⁷⁵ V diskuzích o homosexualitě potřeba rozlišovat mezi homosexuální orientací (tj. vrozenou erotickou náklonností k osobám stejného pohlaví) a homosexuálním jednáním (tj. zahrnující pestrou škálu projevů mezilidské komunikace, nejen sexuální styk).⁷⁶ „Pokud se biblické texty k některým aspektům homosexuální problematiky vůbec vyjadřují, jde výhradně o oblast jednání.“⁷⁷

Legislativní výroky proti homosexuálnímu styku ve starozákonních textech

V Zákoně Mojžíšově se o homosexuálním styku hovoří v knize Leviticus v Zákonu svatosti, Řádu pohlavního života - „*Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost.*“⁷⁸ a dále pak v Trestech za těžká provinění – „*Kdyby muž spal s mužem jako s ženou, oba se dopustili ohavnosti; musejí zemřít, jejich krev padni na ně.*“⁷⁹ V obou těchto textech je důležitý pojem čistoty. Čistota zde není uchopena jako kategorie morální, nýbrž kultická. „*Označuje stav člověka, který se smí účastnit sakrálních součástí kultu. Závažné či nenapravitelné znečištění znamená vyloučení z náboženského (kultového) společenství.*“⁸⁰ Další neméně důležitým označením je ohavnost. Ohavnost se obvykle vztahuje k jevům cizích kultů, které znamenaly nejvyšší stupeň znečištění (rouhání). U výroku Lv 18,22 můžeme vzít v úvahu společenské a gramatické hledisko výroku, které se zdají být v rozporu. „*Je možné uvažovat o tom, zda se zákaz týká*

⁷⁴ srov. VOKOUN, J. Re:Pomoc s diplomovou prací. [elektronická pošta]. Message to: Iva Šandová. 15. února 2012. [cit. 2012-02-03]. Osobní komunikace, citováno se svolením autora.

⁷⁵ PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

⁷⁶ srov. PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

⁷⁷ PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

⁷⁸ Bible Lv 18, 22

⁷⁹ Bible Lv 20, 13

⁸⁰ PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

„aktivní“ či „pasivní“ role při sexuálním styku dvou mužů.“⁸¹ Z hlediska společenského vnímání mužské cti v kontextu pevně daných generových rolí by se dala očekávat tabuizace podřízené, ženské role. Gramaticky se však věta týká aktivní role při sexuálním styku. Pokud je tento rozpor vztažen k pojmu kultické čistoty a znečištění (viz výše), vina je dána aktem samotným a proto se týká obou partnerů.⁸² Tento závěr stvrzuje i Lv 20,13 „...oba se dopustili ohavnosti“. Je ale možné na základě těchto textů posuzovat homosexualitu se vším, co k ní v dnešní době patří? *„Základní aspekty našeho uvažování o homosexualitě jako možné variantě trvalého chování jsou zcela mimo obzor těchto biblických výpovědí. Staroorientální texty nemluví o fenoménu homosexuálního partnerství, jak jej známe z naší současnosti.“*⁸³

Další zmínku o homosexualitě (tentokrát mluvíme o prostituci) najdeme v Deuteronomistickém zákoníku v Ochráně čistoty shromáždění a lidu – „Žádná z izraelských dcer se nezasvětí smilstvu; ani žádný z izraelských synů se nezasvětí smilstvu.“⁸⁴ *Nepřineseš nevěstčím mzdu ani psovskou odměnu do domu Hospodina, svého Boha, ať jde o jakýkoliv slib, neboť obojím Hospodinu, tvému Bohu, ohavností.*⁸⁵ Formulace zákazu opět směřuje k nábožensko - kultické rovině. *„Nápojení synů a dcer Izraele na cizí kultu bytostně ohrožuje Boží lid, kazí jeho kultickou čistotu. Celá problematika tedy není vnímána na rovině individuální etiky (pravidla sexuálního jednotlivce), nýbrž na rovině kulticko – ekleziální. Běží o jevy, které budují či naopak ohrožují náboženskou komunitu, společenství lidu Hospodinova.“*⁸⁶

Homosexualita v biblických příbězích

S pojmem homosexualita je pravděpodobně nejvíce spojován Hřích Sodomských: Sd 19, 1-29, od kterého později odvozením vznikl pojem sodomie. Dalším z příběhů, ve kterých je zmínka o homosexualitě je pak Hřích Gibejských: Gn 19,1-30. Gn 19 i Sd 19 mluví o homosexualitě pouze v rovině sexuálního násilí jako o projevu lidské zkaženosti. Ani v jednom příběhu nejsou muži označováni jako ti, kteří hledají kvalitní

⁸¹ PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

⁸² srov. PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

⁸³ PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

⁸⁴ Bible Dt 23,18

⁸⁵ Bible Dt 23,19

⁸⁶ PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

partnerský svazek a uznání jejich orientace. Naopak příběhy extrémně vykreslují převrácený smysl lásky k bližnímu.⁸⁷

Novozákonní texty, v nichž je homosexualita přímo zmíněná

V Ř 1,27 Pavel nepochybně zmiňuje homosexuální styk mezi muži, který je důsledkem pokleslých mravních hodnot tehdejší společnosti: „*Stejně i muži opustivše přirozený styk se ženou vzpláli dychtivostí k sobě navzájem, muži s muži provádějící neslušné věci – a sami na sobě dostávají odplatu, kterou s sebou nese jejich blud.*“⁸⁸ Už se ale nezabývá příčinami tohoto chování. Homosexualita zde reprezentuje převrácení toho, co je přirozené a slouží jako příklad toho, jak člověk znectívá své vlastní tělo. Je obrazem lidského sobectví.⁸⁹ „*Výklad, že Pavel na tomto místě považuje homosexualitu za hřích, je v každém případě nepřiměřený. Problém homosexuality tu není tematizován, slouží jako ilustrace. Podstatou hříchu je tedy upřednostnění vášní.*“⁹⁰

5.4 Postavení církve v Namibii

5.4.1 Stručný historický přehled

Počátky osidlování a rozvoj misí do počátku 20. století

Evropské vlivy se do Namibie dostávaly od počátku 15. století dvěma směry. Zprvu nevýrazný vliv Evropanů zničil zdejší choulostivé životní prostředí. Evroptští lovci za podpory orlamských Afrikanerů, kteří s loveckými trofeji obchodovali a získávali tak za ně alkohol a střelné zbraně, téměř vyhubili slony a nosorožce. Spolu s tím se v komunitách začaly rozšiřovat neštovice a pohlavní choroby.⁹¹

První průkopníci křesťanského způsobu života začali na území Namibie pronikat od poloviny 18. století. Byli to misionáři zejména z Británie, Německa a Finska. „*Roku 1794 vznikla Misionářská společnost (od 1818 nazývaná London Missionary Society) cílem „šířit znalosti o Kristu mezi pohany a dalšími neosvícenými národy.*“⁹² Roku 1805 byli touto společností do Afriky vysláni bratři Albrechtovi, kteří se usadili

⁸⁷ srov. PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

⁸⁸ Bible Ř 1,27

⁸⁹ srov. PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

⁹⁰ PRUDKÝ, M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>

⁹¹ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 14-15

⁹² KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 14

u řeky Kom. Aby si získali přízeň místních, věnovali jim střelné zbraně. To se jim později vymstilo. Orlamští Afrikaneři se vzbouřili a zaútočili na misii. Zničili ji a nástupce bratří Albrechtů zabili. I přes tento neúspěch se Evropané stále snažili budovat nové misie. Když domorodci připravili o život dalšího misionáře, nikdo další se až do poloviny 30. let neodvážil vstoupit na území jižní Namibie.⁹³

Roku 1828 vyslala nově vzniklá německá Rýnská misijní společnost několik svých členů do jihozápadní Afriky. *„Protestanti z Německa pak vedle Angličanů budovali v různých částech země misie v podobě malých pevnůstek. Válečný zmatek se totiž úměrně k počtu dodaných evropských pušek prohluboval i v odlehlém vnitrozemí.“*⁹⁴ Ve velké části země začali Evropané měnit kulturní zvyky místních kmenů. *„Snaha udělat z Khoinů nebo Ovambů křesťany nejen vírou, ale i oděvem či jazykem, měnila obyčeje, názory na rodinu i na manželství a vytvářela z řady komunit podivné imitace nezažitých evropských vzorů.“*⁹⁵ Britové postupně předávali misie Rýnské misijní společnosti a němečtí misionáři se snažili posílit křesťanské vlivy v zemi silnější evropskou kolonizací. To bylo ale v rozporu se zájmy domorodců⁹⁶, kteří stejně jako Evropané usilovali o nově objevení nerostné bohatství Namibie. Obchodem s nerostnými surovinami získali domorodci přístup k dalším zbraním, alkoholu, ale i moci nad nově nabytými územími. Války neustávaly a tak misionáři museli požádat kapského guvernéra o britskou ochranu. Nestabilní zemi se pokusili usměrnit ve spolupráci s německými misiemi i nově příchozí finští misionáři. Ani mírové konference ani pokus o změnu obchodních surovin (ze zbraní a alkoholu na dobytčí kůže a maso) však situaci neuklidnili, a tak zatímco Afričané umírali v bojích o území, Evropané se chystali Afriku rozdělit.⁹⁷

Skutečné počátky německého osídlování afrických břehů měl na svědomí obchodník F. A. E. Lüderitz, který roku 1883 za podpory kancléře Bismarka koupil od domorodců velký kus jihozápadního pobřeží Afriky i s těžebními právy a zřídil tam obchodní stanici. Tak roku 1884 s požehnáním kancléře vznikl nový německý protektorát Jihozápadní Afrika.⁹⁸ *„Stalo se tak ve vrcholném momentu „závodu o Afriku“. Bismark 15. 11. 1884 hostil v Berlíně diplomaty 15 států na mezinárodní*

⁹³ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 14-15

⁹⁴ KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 16

⁹⁵ KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 16

⁹⁶ Pozn. autora: slovem „domorodci“ Klíma ve shodě s dalšími autory odborných historických publikací označuje původní obyvatele Namibie.

⁹⁷ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 17-27

⁹⁸ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 28 -29

konferenci o Africe a zásadách koloniální politiky vůbec. Konference, která skončila až v únoru 1885, dohodla svobodnou plavbu po řece Kongu, svobodný obchod (tj. expanzi Evropanů) v Africe a „zvláštní ochranu“ bílých misionářů a průzkumníků. Hlavně ale stanovila princip „efektivní okupace“, podle něhož území připadne tomu evropskému státu, který zde prokáže svou přítomnost.“⁹⁹ Roku 1885 navázali politici i průmyslníci na berlínskou konferenci založením Německé koloniální společnosti pro Jihozápadní Afriku. Záměrem této společnosti bylo řídit osidlování. A tak najala vládního komisaře JUDr. H. E: Göringqa. Göring přesvědčil několik kmenových vůdců, aby s ním podepsali smlouvu o předání jejich území pod ochranu protektorátu. Při pokusu o získání nároku na další území Göring narazil na odpor, a proto si vyžádal z Německa vojenskou posádku, která se rozrůstala spolu s odbojem proti okupaci. Němci ovládli celé území v září roku 1894.¹⁰⁰

Rozvoj německé nadvlády a její provázání s křesťanskou misí do poč. 2. světové války

Pod vedením německých společností se začala stavět železnice, silnice a mosty, otevřely se první státní školy s německými učiteli, první poštovní střediska a první nemocnice s kvalifikovanými zdravotními sestrami. Němečtí osadníci dostávali pozemky ve strategicky nebo ekonomicky výhodných lokalitách. Domorodci pocítili, že už neudávají směr v rozvoji vlastní země a začali se znovu bouřit. Zpočátku byly boje nevyrovnané, zejména vinou nedostatku kvalitních zbraní a přípravou domorodců. Roku 1903 ale propuklo povstání kmene Hererů, které se brzy změnilo ve válku. Boje mezi Herery a německým vojskem trvaly téměř rok a rozčeřily vody i v Evropě. Někteří válku odsuzovali, většina společnosti i politických stran však „propadla pomstychtivému a zuřivému rasismu“, a tak se Německo se pustilo do vyhlazovací války. 11. 8. 1904 byl kmen Hererů definitivně poražen.¹⁰¹ „Německý zákon z 8. 8. 1906 potvrzoval vyvlastnění pozemků a dobytka odbojných kmenů, tedy většiny původního obyvatelstva. Německá armáda koupila pro závěrečné operace jízdní velbloudy a čistila poslední ohniska odporu.“¹⁰²

Imperiální spory, které se rozpoutaly po začátku první světové války v Evropě, se nevyhnuly ani africkému kontinentu. Britský jih (Jihoafrická unie) začal brojit proti

⁹⁹ KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 30

¹⁰⁰ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 30-36

¹⁰¹ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 36-41

¹⁰² KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 44

německým severním územím (Jihozápadní Afrika). A protože domorodé kmeny německou stranu nepodpořily, 16. 8. 1915 dokončily jednotky Jihoafrické unie obsazení celého území německé Jihozápadní Afriky. Od roku 1920 ji Jihoafrická unie podle rozhodnutí Společnosti národů spravovala jako mandátní území. Nové vedení země povolilo domorodým kmenům chovat i velký dobytek, urovnávalo vztahy mezi jednotlivými kmeny. Byly zakázány fyzické tresty Afričanů a jihoafrické orgány se snažily zajistit dobré pracovní podmínky pro africké dělníky v těžebních oblastech. Ze země byli vykázáni všichni němečtí úředníci, vojáci i policisté. Jihoafrická vláda převzala všechny německé školy a za úřední jazyky vyhlásila angličtinu a afrikánštinu. Přesto si domorodci příliš nepolepšili. Farmy na jihu zůstaly majetkem bílých, a rozdělování lidí na černé a barevné dokazovalo, že k občanské rovnosti má společnost stejně daleko jako dříve. I práce ubývalo, zastavila se těžba diamantů a práce byla pouze na stavbách železnic. Vznikaly také komise pro rezervace domorodců, které roku 1922 zahájily politiku oddělování bělošských a afrických komunit. Pro domorodce to znamenalo opět zákaz přesídlování a svobodného zabírání pozemků.¹⁰³

Němci upozornili znovu na své zájmy, když roku 1923 na základě londýnské smlouvy udělila Jihoafrická unie občanství bílým obyvatelům bývalé Jihozápadní Afriky. Vznikly první tři politické strany. Zástupci těchto tří stran se sešli v červnu 1926 a snažili se vytvořit politiku národního usmíření.¹⁰⁴ *„Dočasné usmíření bělochů se bohužel obracelo proti Afričanům, které nově omezoval jihoafrický zákon zvaný Color Bar Law. „Černí“ byli systematicky vytlačováni a na okraje měst. Orgán zvaný Native Reserve Commission doporučil zavedení daně z pastvin ve všech rezervacích domorodců a v roce 1929 vládní vyhláška konstatovala, že „černí“ jsou na „velmi nízkém stupni vývoje“, takže samospráva je pouze pro bílé britské a německé občany.“*¹⁰⁵

V těchto letech se misijní činnost na celém území téměř zastavila, zejména kvůli četným bojům a mocenským snahám evropských států zabrat pro sebe co největší díl území. Rasistickou tradici v zemi dokázali prolomit pouze finští misionáři, kteří během svého působení na severu země uvedli do funkce prvního černošského pastora v historii

¹⁰³ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 44-57

¹⁰⁴ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 57-61

¹⁰⁵ KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 61

země. Křesťanství přesto proniklo i mezi původní obyvatele na jihu země, kde se objevovaly první známky vzniku nových náboženských hnutí.¹⁰⁶

Cesta od počátku druhé světové války k nezávislosti

Po vypuknutí 2. Světové války odhlasoval jihoafrický parlament vstup země do války po boku Británie.¹⁰⁷ Vláda na toto rozhodnutí reagovala internováním militantních nacionalistů v budově staré telegrafní stanice ve Windhoeku nebo v domácím vězení. Německé politické organizace byly rozpuštěny a mandátní správa Jihozápadní Afriky tak zanikla. To povzbudilo k činu africké politiky. V Keetmanshoopu byla 12. 1. 1946 v reakci na rasismus rýnských misionářů založena vůdci etnické skupiny Witbooi-Nama Africká metodistická episkopální církev (AMEC), vedená pouze „barevnými“.¹⁰⁸

V roce 1946 přešla Jihozápadní Afrika pod správu OSN, ale Jihoafrická unie ji přesto nezákonně připojila ke svému území jako jeho pátou provincii. Roku 1948 se vlivem politické situace politika oddělení ras (apartheid) stala oficiální. Vznikl nový zákon (Group Area Act), který určoval pravidla pro oddělení obývaných oblastí podle rasového původu. Apartheid podpořili na misionářské konferenci roku 1950 členové Rýnské misijní společnosti i finští misionáři a rozhodli se nespojovat politická témata s duchovními. Nejen pracovní podmínky domorodých obyvatel se opět zhoršily. Přesto emancipace Afričanů pokračovala. Někteří kmenoví vůdci se začali učit anglicky, aby mohli při styku s delegáty OSN promlouvat o státoprávní situaci země, afričtí studenti zakládali spolky s cílem dosáhnout lepších podmínek pro vzdělávání „černých“ a v neposlední řadě také pro podporu nacionalismu v zemi.¹⁰⁹ V roce 1966 vznikla Organizace pro osvobození lidu Jihozápadní Afriky (SWAPO), která vedla odpor proti okupaci ve spolupráci s církvemi. Církev však chtěla na svou stranu i Jihoafrická unie. Církevní organizace nakonec oficiálně zůstaly neutrální. Podporovaly cíle domácího odboje, ale bojů se neúčastnily. Představitelé dvou největších luteránských kostelů v tehdejší Namibii napsali dopis, který zdůrazňoval, Jihoafrická unie nerespektuje

¹⁰⁶ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 61-63

¹⁰⁷ KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 64

¹⁰⁸ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 64-67

¹⁰⁹ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 68-71

lidská práva¹¹⁰. V roce 1969 požádala OSN Jihoafrickou republiku, aby opustila území Namibie, což jihoafrická vláda znovu odmítla, přestože OSN své rozhodnutí přejmenováním Jihozápadní Afriky na Namibii a zároveň uznala ozbrojené boje za nezávislost za legitimní. Přesto se pod vedením Jihoafrické republiky stavěly nové čtvrti výhradně pro domorodce, kde lidé žili ve velmi špatných podmínkách a ani pracovní podmínky pro „černé“ se nezlepšovaly.¹¹¹

Pod vlivem neústupného postavení Jihoafrické republiky se členové církevních organizací rozhodli být plně k dispozici osvobozeneckým hnutím (i za cenu aktivní účasti v bojích). Na severu země církve (většinou finští misionáři) v noci podporovaly partyzány z Lidové osvobozené armády (součást SWAPO), luterská církev si ponechala neutrální postavení s vyjádřením sympatií k odboji. Holandská reformovaná církev z politických důvodů naopak podporovala Jihoafrickou republiku. Tato rozhodnutí církevních organizací se ukázala jako klíčová při nástupu nového prezidenta svobodné Republiky Namibie.¹¹²

V Namibii probíhaly boje o nezávislost téměř dalších dvacet let. Až politická skupina SWAPO (Organizace lidu Jihozápadní Afriky) v čele se Samem Nujomou dokázala nepokoje uklidnit a zemi připravit na první svobodné volby. 20. 11. 1989 se z Namibie stáhli poslední vojáci JAR, o měsíc později byla oficiálně představená nově zvolená vláda, 9. 2. 1990 byla jednomyslně zvolena demokratická ústava, 16. 2. byl poslanci zvolen Sam Nujoma prvním prezidentem budoucí republiky a konečně 21. 3. 1990 byla s platností k 1. 1. 1990 vyhlášena nezávislost.¹¹³

5.4.2 Vývoj postavení církve v Namibii od vyhlášení nezávislosti

Po vzniku demokratické republiky v roce 1990 byla sepsána za podpory (a dohledu) OSN demokratická ústava, v níž byl zahrnut mezinárodně platný kodex lidských práv obsahující pasáž o svobodě víry (Článek 19 Kultura): „*Every person shall be entitled to enjoy, practice, profess, maintain and promote any culture, language, tradition or religion subject to the terms of this Constitution and further subject*

¹¹⁰ srov. GROOP, K. *The Church, the State and the Issue of National Reconciliation in Namibia*. [online]. [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.nai.uu.se/ecas-4/panels/121-140/panel-125/Kim-Groop-full-paper.pdf>>.

¹¹¹ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 76-80

¹¹² srov. GROOP, K. *The Church, the State and the Issue of National Reconciliation in Namibia*. [online]. [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.nai.uu.se/ecas-4/panels/121-140/panel-125/Kim-Groop-full-paper.pdf>>.

¹¹³ srov. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. str. 81-95

to the condition that the rights protected by this Article do not impinge upon the rights of others or the national interest.“¹¹⁴ Přesto první prezident země (vedoucí odboje proti nadvládě Jihoafrické republiky) opakovaně zdůrazňoval, že v nové republice budou podporovány pouze ty církve, které napomáhaly Namibijcům při odboji. Tolerovanými církvemi se tedy stala církev luteránská, anglikánská a katolická. Uznání pouze tří církví bylo víceméně řečnickým omezením, přesto se ukázalo jako velmi nestabilní prvek nově vzniklé politické scény. Přestože politická strana SWAPO v čele se Samem Nujomou a tři uznávané církve měly podporu většinové společnosti, musí se vyrovnávat s rostoucím počtem nových církevních hnutí, touze obyvatel vrátit se zpátky k přírodním náboženstvím, a lidí, kteří se rozhodli volit nové politické strany představující demokracii a rozvoj.¹¹⁵

V Namibii panuje přesvědčení, že by církev měla působit jako morální svědomí, že by měla využít svého prorockého hlasu ve společnosti. Existují dva výklady tohoto přesvědčení. První z nich zastává názor, že církev by měla tuto svou pravomoc využít k podpoře vedení politické strany SWAPO. Druhý výklad hovoří o tom, že by církev měla být nezávislá a na základě své nezávislosti by měla nést větší zodpovědnost i v případě, že by důsledkem této nezávislosti byla ostrá kritika současné vlády. Bezprostředně po vyhlášení nezávislosti představitelé hlavních církevních organizací doufali, že budou zaštitěni Radou církví v Namibii¹¹⁶ (CCN – Council of Churches in Namibia). Viděli v tom příležitost jak jednotně a nezávisle vystupovat a vydávat jednotná stanoviska k aktuálně řešeným tématům v zemi. CCN však, alespoň v citlivých

¹¹⁴ UNPAN1.UN.ORG. *The Namibian Constitution*. [online]. 1990 [cit. 2012-10-03]. Dostupný na WWW:

<<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/cafrad/unpan002607.pdf>>.

¹¹⁵ Srov. UNPAN1.UN.ORG. *The Namibian Constitution*. [online]. 1990 [cit. 2012-10-03]. Dostupný na WWW:

<<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/cafrad/unpan002607.pdf>>.

¹¹⁶ Pod organizaci CCN (Council of Churches in Namibia) patří ELCIN, Evangelical Lutheran Church in the Republic of Namibia (Vznikl z Rýnské misijní společnosti, která pracovala s původními obyvateli na jihozápadě Namibie od roku 1842. Po vzniku Republiky Namibie začala velmi úzce spolupracovat s finskými misionáři, se kterými v současné době vystupují pod názvem ELCIN. ELCIN tedy zaštiťuje členy obou „kostelů“). (srov. OIKOUMENE.ORG. *Evangelical Lutheran Church in Namibia*. [online]. 2012 [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.oikoumene.org/en/member-churches/regions/africa/namibia/evangelical-lutheran-church-in-the-republic-of-namibia.html>>), African Methodist Episcopal Church, Anglican Diocese of Namibia (CPSA), Dutch Reformed Church in Namibia, Protestant Unity Church (Oruano), Methodist Church of Southern Africa (Namibia Mission), Rheinisch Church in Namibia, Roman Catholic Church, United Congregational Church of Southern Africa (Namibia Synod), United Methodist Church in Namibia, Uniting Reformed Church in Southern Africa (Namibia Regional Synod), Coptic Orthodox Church (srov. OIKOUMENE.ORG. *Council of Churches in Namibia*. [online]. 2012 [cit. 2012-18-03].

Dostupný na WWW: <<http://www.oikoumene.org/en/member-churches/regions/africa/namibia/ccn.html>>)

politických otázkách, přenechala hlavní slovo členským církvím, zejména ELCIN¹¹⁷ (Evangelical Lutheran Church in Namibia) a jejím dvěma biskupům. Tím se dostala ELCIN nyní podporovaná prezidentem Nujomou i CCN k velkému vlivu. Paradoxně je ELCIN církví, která má stále nejbližší k vládě (podle Groopa ELCIN do jisté míry převzala identitu SWAPO). Ze spojení této církevní organizace a vládnoucí politické strany SWAPO se tehdejší představitelé menších církevních organizací právem obávali. Přineslo totiž kontrolu nad činností církve, omezení svobody při církevních akcích. Přesto toto spojení přineslo mnohá pozitiva v podobě provázanosti spolupráce mezi státem a církví (církev poskytla duchovní rozměr při budování státu) a především aktivního zapojení pastorů do běžného života komunit (pastoři jsou zapojeni ve školství, zdravotnictví a v mnoha oblastech suplují práci sociálních pracovníků).¹¹⁸

6 SITUACE HOMOSEXUÁLŮ V SOUČASNÉ NAMIBII

Odedávna je nedílnou součástí namibijské společnosti život spjatý s hluboko zakořeněnými náboženskými tradicemi. Po příchodu misionářů a započítím kolonizační politiky byla tradiční přírodní náboženství původních obyvatel vytlačena křesťanstvím. Přesto se spiritualismus v Africe stále vyskytuje v různých formách ve všech vrstvách společnosti.¹¹⁹ Proto namibijská společnost působí ve srovnání s evropskými společnostmi dojem velmi hluboko zakořeněného náboženského charakteru, který má v kontextu dlouhodobého působení křesťanské morálky vliv na vytvoření náhledu na správný životní postoj (takový, který je v souladu se Slovem Božím) velmi těsně spjatý s každodenními činnostmi ne vždy v pozitivním slova smyslu. Mluvíme především o rozsahu závislosti na autoritě, ať je to autorita Božího slova, pastorů, kteří ji předávají, nebo autorita komunitních vůdců.¹²⁰

¹¹⁷ ELCIN (Evangelical Lutheran Church in Namibia) je původním produktem Rýnské misijní společnosti, finští misionáři, kteří pracovali na severu Namibie od roku 1870 především s kmenem Ovambo, název převzali roku 1990. Prezident Nujoma s finskými misiemi sympatizoval především díky tomu, že členové této organizace aktivně podporovali partyzány SWAPO při boji proti nadvládě Jihoafrické republiky. (srov. ELCIN.ORG.NA. *Elcin History*. [online]. 2012 [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <http://www.elcin.org.na/ELCIN_History.pdf>)

¹¹⁸ srov. GROOP, K. *The Church, the State and the Issue of National Reconciliation in Namibia*. [online]. [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.nai.uu.se/ecas-4/panels/121-140/panel-125/Kim-Groop-full-paper.pdf>>

¹¹⁹ srov. FROISE, H. *Religious Dualism in South Africa*. [online]. [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://etd.uovs.ac.za/ETD-db/theses/available/etd-08222005-105835/unrestricted/FROISEH.pdf>>. str. 9-20

¹²⁰ WINTERFELDT, V., FOX, T., MUFUNE, P. *Namibia.Society. Sociology*. str. 87-88

6.1 Právní rámec

Tématu homosexuality se v Namibii dotýká několik zákonů. Nepřímo s přístupem k homosexualitě souvisí zákon 17/1995 „Traditional Authorities Act“, který se zabývá pravomocemi tradičních komunitních vůdců a dále pak zákon 6/1992 „Labour Law“ (Zákoník práce), který mimo jiné hovoří o rovných příležitostech v zaměstnání. Vzhledem k současnému politickému systému Namibie se k homosexualitě v této zemi vztahují také lidská práva zanesená v Ústavě Namibie.

6.1.1 Zvykové právo - tradiční komunitní vůdci

Tradiční komunitní vůdci mají v namibijské společnosti velmi silné postavení, které je založeno především na respektu a úctě (ne na politickém programu jak jsme zvyklí v Evropě) vyplývajících ze znalosti dané komunity a z aktivit, které komunitě pomáhají v rozvoji. Vzhledem k tomu, že se komunitními vůdci v praxi skutečně stávají letití členové místních komunit, čerpají zcela právem při vedení komunity (a při tvorbě pravidel a vyhlášek) ze svých životních zkušeností. Proto se často stává, že komunitní vůdci na aktuální problém reagují subjektivně podmíněným rozhodnutím, které ne vždy působí efektivně bez nežádoucích vedlejších jevů.

Zákon č. 17/1995 „Traditional Authorities Act“ schválený namibijskou vládou ustavuje pravomoci, postavení, povinnosti a územní působnost komunitních vůdců. Zároveň upravuje pojmy tradiční komunita¹²¹ („traditional community“), tradiční vůdce¹²² („traditional leader“), tradiční (nebo zvykové) právo¹²³ („customary law“) a podmínky, za kterých jsou komunitní vůdci voleni. „Traditional Authorities Act“ byl upraven a doplněn stejnojmenným zákonem 25/2000.

Podle tohoto zákona by měl komunitní vůdce ve své komunitě podporovat mír a blahobyt všech členů komunity. Dále je jeho povinností:

¹²¹ Tradiční komunita je pojem, kterým označujeme původní uzavřenou skupinu osob skládající se z rodin, které pocházejí z různých kmenů v dané oblasti. Všichni členové dané komunity včetně těch, kteří se s danou komunitou identifikují, ale nežijí v územní oblasti této komunity vytyčené, sdílí a ctí společný jazyk, autoritu, zvyky a tradice. (srov. LAC.ORG.NA. Act No. 17/1995, *Traditional Authorities Act*. [online]. 1995, [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lac.org.na/laws/1995/1158.pdf>>)

¹²² Pojmem tradiční vůdce je označován náčelník, kmenový starší, nebo radní prohlášený za vůdce v souladu s tímto zákoníkem, ať používá jakékoliv jméno. (srov. LAC.ORG.NA. Act No. 17/1995, *Traditional Authorities Act*. [online]. 1995, [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lac.org.na/laws/1995/1158.pdf>>)

¹²³ Pojmem tradiční právo je myšleno právo, normy, pravidla, tradice a jazykové odlišnosti (nářečí) dané původní komunitou. Toto právo nesmí kolidovat s Ústavou nebo platnými zákony vydanými namibijskou vládou. (srov. LAC.ORG.NA. Act No. 17/1995, *Traditional Authorities Act*. [online]. 1995, [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lac.org.na/laws/1995/1158.pdf>>))

- a) vymýšlet, kodifikovat a v praxi aplikovat tradiční právo,
- b) spravovat a opravovat vyhlášky tradičního práva,
- c) podporovat, prosazovat a chránit kulturu, jazyk a tradice dané komunity,
- d) zachovat a udržovat kulturní dědictví dané komunity (památky, literární díla a další umění),
- e) vykonávat tradiční obřady a zastávat funkce, které se k nim váží,
- f) podporovat pozitivní změny v komunitě, podporovat genderovou rovnost zejména pokud jde o vedoucí pozice a
- g) vykonává další funkci, která mu náleží podle práva nebo podle tradic dané komunity.¹²⁴

Dále je komunitní vůdce povinen spolupracovat s policejními složkami, vládou a dalšími státními orgány. Jeho povinností je ctít jazyk, kulturu i zvyky každého člena komunity nezávisle na jeho bydlišti a v souladu se zvykovým právem vyslechnout a soudit spory mezi jednotlivými členy komunity.¹²⁵

6.1.2 „Sodomy Law“

Takzvané „Sodomy law,“ se základy v římsko-holandském právu, bylo zavedeno v roce 1927, kdy Namibie byla pod nadvládou Jihoafrické republiky. *„Historically, was „sodomy“ the legal label given to all manner of “unnatural” sexual offences including masturbation, oral sex and anal intercourse between people of the same sex or opposite sexes, sexual intercourse with animals, and even heterosexual intercourse between Christians and Jews. ...Today the common law crimes of “sodomy” and “unnatural sexual offences” criminalise only sexual contact between males. Anal intercourse between males is all that is left of the once wider definition of “sodomy”, but “unnatural sexual offences” covers mutual masturbation, “sexual gratification obtained by friction between the legs of another person” and other unspecified sexual activity between men. None of these sexual acts are illegal if they take place between a man and a woman, or between two women.“*¹²⁶ Sodomy law bylo později posíláno zákonem 21/1980, O Boji s nemorálními praktikami („Combating of Immoral Practices

¹²⁴ srov. LAC.ORG.NA. Act No. 25/2000, *Traditional Authorities Act*. [online]. 2000, [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lac.org.na/laws/2000/2456.pdf>>

¹²⁵ srov. LAC.ORG.NA. Act No. 25/2000, *Traditional Authorities Act*. [online]. 2000, [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lac.org.na/laws/2000/2456.pdf>>

¹²⁶ LAC.ORG.NA. *Why the Law on Sodomy should be repealed*. [online]. 2000 [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lac.org.na/news/inthenews/pdf/sodomy.pdf>>.

Act“). Podle zvykového práva („common law“) je právní relevance tradic posuzována podle precedentních výroků soudu. Ustanovení o sodomii nejsou v Namibii kodifikována.¹²⁷

6.1.3 Ústava Namibie

Ústava se přímo k homosexualitě nevyjadřuje, ve Článku 10 „Equality and Freedom from Discrimination“ však říká, že všechny osoby jsou si před právem rovny a že žádný člověk nesmí být diskriminován na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, etnické příslušnosti, náboženství, které vyznává, nebo kvůli jeho sociálnímu a ekonomickému statusu.¹²⁸ Tento článek je v rozporu se zákonem 21/1980, O Boji s nemorálními praktikami, který přistupuje odlišně k homosexuální aktivitě mužů a žen. Podle Článku 13 Ústavy „Privacy“:

1. *„No persons shall be subject to interference with the privacy of their homes, correspondence or communications save as in accordance with law and as is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the protection of health or morals, for the prevention of disorder or crime or for the protection of the rights or freedoms of others.“*¹²⁹

Proti tomuto článku Ústavy promluvil Ministr vnitra (1999) J. Ekandjo, když veřejně prohlásil, že policie dostala za úkol eliminovat počet gayů a lesbiček v Namibii. Své prohlášení zdůvodnil tím, že před 10 lety při sepisování Ústavy nikoho z nich nenapadlo, že by se práva, která jsou tam zanesená, mohla týkat homosexuálně orientovaných osob.¹³⁰ Toto prohlášení je možné podložit i výjimkou zanesenou v tomto článku, která říká, že:

2. *„Searches of the person or the homes of individuals shall only be justified:*
 - a) *where these are authorised by a competent judicial officer;*

¹²⁷ srov. ITABORAHY, E., B., J., L., P. *State – sponsored homophobia. The Word survives of laws criminalising same – sex sexual acts between consenting adults*. [online]. 2011 [cit. 2012-08-03]. Dostupný na WWW: <http://old.ilga.org/Statehomophobia/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2011.pdf>

¹²⁸ srov. UNPAN1.UN.ORG. *The Namibian Constitution*. [online]. 1990 [cit. 2012-10-03]. Dostupný na WWW:

<<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/cafrad/unpan002607.pdf>>

¹²⁹ UNPAN1.UN.ORG. *The Namibian Constitution*. [online]. 1990 [cit. 2012-10-03]. Dostupný na WWW:

<<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/cafrad/unpan002607.pdf>>

¹³⁰ srov. HUBBARD, D., LAFONT, S. *Unravelling Taboos – Gender and Sexuality in Namibia*., str 12

- b) *in cases where delay in obtaining such judicial authority carries with it the danger of prejudicing the objects of the search or the public interest, and such procedures as are prescribed by Act of Parliament to preclude abuse are properly satisfied.*¹³¹

Tato výjimka umožňuje členům Ústřední namibijské zpravodajské služby (která zahrnuje i policejní složky) s povolením soudu sledovat a nahlásit kohokoliv, kdo je podezřelý z protistátní činnosti. Sporným bodem stále zůstává, zda soukromý (pohlavní) akt mezi dvěma dospělými spadá do ústavní výjimky, přestože politici na homosexualitu při tvorbě Ústavy „ani nepomysleli“.¹³²

6.1.4 „Labour Act“

Roku 1992 byl vydán Zákoník práce („Labour Act“), který obsahoval zákaz diskriminace na základě pohlaví: *„To give effect to the constitutional commitment to promote and maintain the welfare of the people of Namibia and to further a policy of labour relations conducive to economic growth, stability and productivity by ... regulating the conditions of employment of all employees in Namibia without discrimination on grounds of sex, race, colour, ethnic origin, religion, creed, or social or economic status.*“¹³³ Namibijská vláda „Labour Act“ roku 2004 novelizovala (zákon 15/2004) a pohlaví, jeden bod z výčtu prvků chráněných proti diskriminaci v zaměstnání, ze zákona vyňala.¹³⁴ V současné době jsou proto znevýhodňováni uchazeči o zaměstnání s homosexuální orientací (zejména muži). V zemi, kde míra nezaměstnanosti přesahuje 40 %, má tato novela zákona na životní podmínky homosexuálně orientovaných osob fatální dopad.

¹³¹ UNPAN1.UN.ORG. *The Namibian Constitution*. [online]. 1990 [cit. 2012-10-03]. Dostupný na WWW:

<<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/cafrad/unpan002607.pdf>>

¹³² srov. LAC.ORG.NA. *Why the Law on Sodomy should be repealed*. [online]. 2000 [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lac.org.na/news/inthenews/pdf/sodomy.pdf>>.

¹³³ LAC.ORG.NA. *Act No. 15/2004, Labour Act*. [online]. 2004 [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lac.org.na/laws/2004/3339.pdf>>.

¹³⁴ srov. LAC.ORG.NA. *Act No. 15/2004, Labour Act*. [online]. 2004 [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lac.org.na/laws/2004/3339.pdf>>.

6.2 Životní podmínky homosexuálů s důrazem na transgender

*„People say, “You don’t talk about these things. You don’t talk about sex and sexuality. When you do that, you stand on dangerous waters.” Because sexuality is very private — killingly private — you are also saving some other people [when you speak out]. When you come out, you come out to stand on those trembling waters. It’s not dangerous, it’s just uncomfortable.... In the end, it’s not about gay and lesbian issues but sex and sexuality. What does this thing called sex mean to our lives... This is how you deal with your invisibility: through cases, through numbers.“*¹³⁵

Narodit se jako homosexuál v Africké kultuře není něco, co bychom jako dítě mohli pochopit. Africká společnost z homosexuality vytvořila tabu, protože se nemohla vyrovnat s rostoucími požadavky homosexuálů na jejich lidská práva, potřebu identifikovat se a být chráněný podle práva. Pastor Macauley tvrdí, že kdyby bylo možné rozpoznat homosexualitu při narození, mnoho afrických rodičů by zapudilo jejich homosexuální děti dříve, než by měly šanci žít. Homosexualita je vnímána jako známka evropské sexuální korupce a nemravnosti. Některé rodiny věří, že homosexualita je výsledkem okultní aktivity, některé ji vnímají jako zdravotní vadu.¹³⁶

Kořeny negativního přístupu k sexualitě obecně zapustili v komunitách misionáři, kteří šířili křesťanskou víru. Proti homosexualitě po vyhlášení nezávislosti ostře vystoupil také nově zvolený prezident podpořený politickou stranou SWAPO¹³⁷ a po něm v souladu s postupem církevních hodnostářů začali jednat i komunitní vůdci, kteří homofobní přístup předávali komunitě.¹³⁸ Do této situace začali do Namibie příjíždět

¹³⁵ UKWIMI, CH. *Humans right for everyone. Everywhere.* [online]. 2011, [cit. 2012-16-02]. Dostupný na WWW: <<http://iglhrc.wordpress.com/2011/03/30/documenting-lgbt-discrimination-in-namibia>>.

¹³⁶ srov. MACAULEY, R. *Africa and homosexuality.* [online]. [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.thewitness.org/agw/macaleuy121604.html>>

¹³⁷ „In 1996, former President Sam Nujoma stated at the opening of a SWAPO (ruling party) Women’s Congress that, “Homosexuals must be condemned and rejected in our society.” In a 2001 speech at the University of Namibia, his attacks went further. Nujoma said, “The Republic of Namibia does not allow homosexuality [or] lesbianism here. Police are ordered to arrest you and deport them and imprison them.” To this day, the Namibian LGBTI community experiences widespread social exclusion and rejection. (UKWIMI, CH. *Humans right for everyone. Everywhere.* [online]. 2011, [cit. 2012-16-02]. Dostupný na WWW: <<http://iglhrc.wordpress.com/2011/03/30/documenting-lgbt-discrimination-in-namibia>>)

¹³⁸ srov. UKWIMI, CH. *Humans right for everyone. Everywhere.* [online]. 2011, [cit. 2012-16-02]. Dostupný na WWW: <<http://iglhrc.wordpress.com/2011/03/30/documenting-lgbt-discrimination-in-namibia>>

zahraniční organizace zabývající se humanitární a rozvojovou pomocí a reagovali na socioekonomické poměry v zemi hlášením lidských práv.¹³⁹ Bohužel však udělali stejnou chybu jako misionáři a ve společnosti tak vznikla vlna odporu.¹⁴⁰

6.2.1 Rizika spojená s homosexualitou

Krize dospívání

Dospívání jedince je období, ve kterém je větší pravděpodobnost nástupu krize jak u daného jedince, tak i u jeho rodičů a širšího okolí. Objevují se konflikty, které souvisejí s hledáním vlastní identity a s tím spojeného odpoutání se od rodičů. Krize tohoto období jsou provázeny střídáním nálad, pocity osamělosti, nenávisti ke světu nebo k sobě samému. Mezi běžné jevy tohoto období patří také hledání sexuální identity. Jak sem již uvedla v kapitole 3.4.1 Homosexuální a heterosexuální chování, může dojít k sexuálním experimentům s osobami stejného pohlaví. Všechny tyto formy nejistoty vyvolávají zmatek nejen v dospívajícím jedinci, ale i u jeho rodičů.¹⁴¹ Pokud krize dospívání není řešena, může se u dospívajícího jedince objevit patologické jednání (promiskuita, drogy, alkohol, sebepoškozování, vandalismus, agrese, anarchie atp.).¹⁴²

V Namibii jsou děti vychovávány k tradičnímu pojetí rolí muže a ženy. Pokud se tedy chlapec začne od útlého věku projevovat jako dívka (k čemuž u „transgender woman“ dochází), rodiče často reagují nepřiměřeně. Nutno podotknout, že je to spíše otec než matka, kdo se po několika nezdařených pokusech udělat z jemného kluka se zálibou v šatech, domácích pracích, líčení a povídání s děvčaty „chlapa“ od dítěte odvrací.¹⁴³ Můžeme tedy říci, že se homosexualita týká nejen dětí, ale i rodičů. Sobotková uvádí, že podpora rodičů je cestou ke spokojenosti a psychické pohodě dospívajícího. Veseláková ve své práci Náročné životní situace homosexuálně orientovaných jedinců uvádí, že homosexuální jedinci, jejichž rodina přijala homosexualitu bez potíží a dala najevo, že její vztah k jedinci zůstal kladný, nevykazují žádný problém. Homosexuálně orientovaní jedinci, jejichž rodina homosexualitu nepřijala, nebo dokonce na základě tohoto zjištění vyvodila důsledky, nejsou schopni

¹³⁹ „Foreigners who moved to Namibia before independence, brought new ideas about human rights but not explaining how to integrate this new knowledge into existing Namibian cultures.“ (HUBBARD, D., LAFONT, S. *Unravelling Taboos – Gender and Sexuality in Namibia*. str 52)

¹⁴⁰ srov. HUBBARD, D., LAFONT, S. *Unravelling Taboos – Gender and Sexuality in Namibia*. str 52

¹⁴¹ srov. MUCHA, I. *Texty ze sociologie*. Str. 138-148

¹⁴² srov. ŠPATÉNKOVÁ, N., a kol. *Krize. Psychologický a sociologický fenomén..* Str. 60-63

¹⁴³ srov. Rozhovor 19.4. 2010, Jacobus Witbooi, Project koordinátor, KHP, PIN office

ukončit proces „coming out“.¹⁴⁴ Přesto smíření se s odlišnou sexuální orientací dítěte není pro rodiče nic snadného. Robinson popsal pět fází smíření se rodičů s homosexuálním zaměřením dítěte – šok, popření, vina, zlost a přijetí. Postoj rodičů bývá ovlivněn negativními stereotypy a předsudky a také se často projevuje strach z reakce okolí (zbytku rodiny, sousedů, známých), pocit viny a stud na nebo strach z nákazy HIV.¹⁴⁵ Všechny tyto vyjmenované těžkosti, se kterými se rodiče potýkají, jsou v Namibii více než pravděpodobné díky homofobním projevům politiků, pastorů i komunitních vůdců a k vysoké míře HIV/AIDS v populaci.

Ani ve škole dospívající homosexuálně zaměřený jedinec nenajde příliš opory. *Když jsem byl ve škole, měl jsem spoustu kamarádů. Na „základce“ mi bylo jedno, jestli jsou to holky nebo kluci, rozuměl jsem si se všemi. Pak, se mi ale kluci začali líbit a bylo divné být v jejich přítomnosti. Začal jsem být hodně nejistý. Začal jsem se stydět. Chovali se jinak než já a i když jsem byl ve fotbale nebo v běhu stejně dobrý jako oni, stejně mě pořád kvůli něčemu poštuchovali. Musel jsem si pořád dávat pozor, co dělám, jak se chovám, jak vypadám, jakým tónem mluvím. Bylo to nepohodlné. ...S „holkama“ to bylo jiné. Povídali jsme si o módě a jim nevadilo, když jsem se občas zasmál hlasitěji nebo mluvil vyšším tónem. To jsem se ale ještě jako „transgender woman“ neoblékal. Rodiče chtěli, abych dochodil školu v klidu a aby oni neměli ostudu.*¹⁴⁶

O pomoc může dospívající požádat sám (a je to jedním z kroků, které mají velkou šanci na úspěch). V zemi s tak silnou křesťanskou tradicí je zvykem, že mladí lidé chodí pro radu za pastorem. Mnozí z nich ale odchází rozhořčení s těmito slovy: *„With the arrival of missionaries, sex became more of a taboo subject. Even friends stopped talking about it and exchanging ideas/experiences.*¹⁴⁷“

¹⁴⁴ srov. VESELÁKOVÁ, J. *Náročná životní situace homosexuálně orientovaných jedinců*. str. 79-90

¹⁴⁵ srov. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Str. 194

¹⁴⁶ Rozhovor 15.8. 2010, H3, KHP, PIN office

¹⁴⁷ HUBBARD, D., LAFONT, S. *Unravelling Taboos – Gender and Sexuality in Namibia*. str 53

Coming out

„Coming out „is a process by which LGBT¹⁴⁸ people acknowledge that they are not exclusively heterosexual.“¹⁴⁹ Tento proces má dvě fáze. První z nich je přiznat svoji orientaci sám sobě a přijmout ji. Vzhledem k tomu, že žijeme v heteronormativní společnosti, je tento krok důležitým pojítkem ke kvalitnějšímu životu homosexuálů. Přiznat sám sobě svou orientaci a ztotožnit se s myšlenkou, že je v pořádku být homosexuálně zaměřený, znamená přestat sám sebe vyčleňovat ze společnosti. Druhou fází je promluvit o své sexuální orientaci před lidmi, se kterými se daná osoba pravidelně setkává. Tato fáze je velmi náročná a může trvat celý život.¹⁵⁰ „It is important for people to know that they identify as LGBT, while others consider it part of their private life.“¹⁵¹ Je to otázka osobní preference a proto by se neměla stát předmětem veřejných soudů. Proces coming out je velmi osvobozující. Na jeho základě lidé nachází nový úhel pohledu v oblasti sebehodnocení a osobní kontroly.¹⁵²

Největším úkolem je proces sebebřijetí. Tento proces však neprobíhá jednostranně – je ovlivněn nejen prací jedince, ale i postojem společnosti. Vigué tvrdí, že čím větší pochopení a přijetí se homosexuálním jedincům v majoritní heterosexuální společnosti dostane, tím snadnější je pro ně vyrovnat se s vlastní odlišností.¹⁵³ Vzhledem k faktorům, které proces sebebřijetí u homosexuálně zaměřených osob v Namibii ovlivňují (netolerance společnosti, konflikt s vírou, protiprávní jednání), dochází často k popření sexuální orientace daného jedince (v mezinárodní klasifikaci nemocí je takové popření popsáno jako ego-dystonní sexuální orientace). Důsledkem toho popření může být vstup homosexuálně orientované osoby do manželství nebo započatí celibátu.¹⁵⁴ *Je mi 20 let, jsem ženatý a s manželkou čekáme dítě. Každý večer, když vedle ní ulehám, myslím na to, jaké by to bylo, kdyby tam byl někdo, komu můžu říct, jak se cítím. Jaké by to bylo, kdyby tam byl někdo jako já. Mám rodinu, protože je to správné, protože tak to říká Bible. Rodiče jsou rádi a můžu jít ven a nikdo mě neuráží. Často ale přemýšlím nad tím, jaké by to bylo, kdybych žil s mužem otevřeně a nemusel*

¹⁴⁸ Pozn autora: LGBTI je zkratka využívaná pro skupinu lidí, kteří se sami označují jako lesby (L), gayové (G), bisexuálové (B), transgender (T) a nebo intersex (I). Dále jen LGBTI.

¹⁴⁹ SHANKLE, M. D. *The handbook of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Public health*. str. 5

¹⁵⁰ srov. SHANKLE, M. D. *The handbook of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Public health*. str. 5-6

¹⁵¹ SHANKLE, M. D. *The handbook of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Public health*. str. 6

¹⁵² srov. SHANKLE, M. D. *The handbook of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Public health*. str. 6

¹⁵³ srov. VIGUÉ, J. *Zdravý sexuální život*. str. 64-65

¹⁵⁴ srov. ZVĚŘINA, J. *Sexuologie nejen pro lékaře*.

se s ním scházet jako zloděj, když padne tma, a riskovat, že nás zavřou nebo zabijí. Jsem špatný a dělám špatné věci, ale nedokázal bych aktivně sexuálně žít s ní, když bych se pak nemohl jí vyplakat za tmy ven.¹⁵⁵ Jedinci s diagnózou ego-dystonní homosexuality jsou přesvědčeni o tom, že touží po heterosexuálních stycích, ale nejsou schopni je uplatňovat. V takových případech pak může dojít k těžkým depresím nebo v krajních případech i k bilančním sebevraždám.¹⁵⁶ Když jsem byl malý, rád jsem si hrál na to, jak uklízím anebo vařím. Můj otec to nemohl strpět a zpočátku mě za to hodně trestal. Nutil mě hrát rugby, chodit s ním do hospody, koukat na auta. Občas jsem se kvůli němu musel poprat, abych mu dokázal, že jsem chlap. Bylo mi líto, že se mnou takhle jedná, ale na druhou stranu jsem s ním strávil mnohem víc času než dřív. Mrzelo mě, že jsem ho zklamal a tak jsem se nechal bít, vždycky když přišel na to, že pomáhám mámě v kuchyni. Pak ale rezignoval. Nikdy bych se před ním ale neukázal v sukni. Proto chodím oblečený jako kluk. Sukni si vezmu, jen když jsem si jistý, že se nikdo nedívá. Je to pro mě těžké, pořád se schovávat za tuhle „chlapskou image“. Ale znáš to...nechci přijít o rodinu a také se mi lépe shání práce. Svět se nezboří, když se jednou za čas vyspím s mojí přítelkyní. A pak se seberu, jedu s „kámošema“ na výlet, zapařit a tak a tam se „navlíknem“ do hadříků, „namaluju se“ a vyrazíme do města. Zatím to jde, ale doma se to nikdo nesmí dozvědět....(následovala otázka, jak se seznámili s přítelkyní) ... Přítelkyně je taky gay (lesba), doma o tom taky nemluví a tak jsme se spolu dohodli, že to takhle necháme a oba se občas povyrazíme jinde. Víš, uvažoval jsem o tom, že to skončím, bylo to drsný jeden čas s tátou, fakt mě hlídá. Máme oba takhle větší klid.¹⁵⁷

Představitelé namibijské společnosti věří, že homosexualita je nemoc postihující jedince v určitém věku právě proto, že velké procento homosexuálně zaměřených osob žije v heterosexuálním svazku. Do role otce heterosexuální rodiny se stylizují homosexuálové pod tlakem tradičních vůdců a církevních hodnostářů, kteří se odkazují na křesťanské tradice v zemi. *Bible říká, že alkohol, drogy a homosexualita jsou špatné. Bůh všechny tyto hříchy položil vedle sebe. Nechci homosexuály vyčleňovat ze společnosti, ale chci jim ukázat, že sešli z cesty. Bible mluví o manželství, o rovnocenném partnerství mezi mužem a ženou. O rovnocenném partnerství mezi dvěma muži neříká nic, partnerství mezi muži je hřích. Četla jste Bibli? Hřích Sodomských? Kdyby přišli ke mně do kostela,*

¹⁵⁵ LGBTI Talkshop, 5.8. 2010, Lüderitz

¹⁵⁶ srov. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. str. 134

¹⁵⁷ LGBTI Talkshop 3.7. 2010, Keetmanshoop

*odešli by normální, protože Bůh je ten, kdo může měnit lidi.*¹⁵⁸ Křesťanství však není v Namibii pochopeným náboženstvím. *Od příchodu prvních misionářů se křesťanství v zemi přestalo vyvíjet a následkem toho všeho je vyčleňování potřebných na okraj společnosti.*¹⁵⁹

Pokud homosexuál otevřeně přizná svou sexuální orientaci, nastanou velké změny počínající u jeho zevnějšku, konče jeho chováním. Odlišné projevy chování homosexuálně orientované osoby však můžeme pozorovat už v dětství.¹⁶⁰ *Už když jsem byl malý, byl jsem radši s „holkama“. Dělalí jsme soutěže o to, kdo upeče lepší koláč nebo tak. Kluci se mi vždycky smáli, ale mě to bylo jedno. Měl jsem hodně kamarádek. Pak, když jsem byl větší, nemusel jsem mámě říkat, že jsem gay. Sama to poznala. Ne, že by mě v tom nějak podporovala a kupovala mi dámské oblečení, ale nechala mě být. A tak jsem se rozhodl, že to povím i ostatním. Vyrůstali jsme spolu, nebylo tajemství, že jsem jiný. Myslel jsem, že všechno bude v pohodě. Jenže jak jsem poprvé vyšel na ulici v sukni a v podpatkách, nalíčený, sousedi na mě začali pokřikovat nadávky a já se tak styděl, že jsem zas zalezl domů. Litoval jsem toho, rozeslal jsem „smsky“, že potřebuju pomoc. Za chvíli přišli kamarádi, někteří z komunity. Slyšel jsem, jak i na ně lidé pokřikují. Přišli ke mně a pak jsme šli ven všichni společně. A tak to bylo poprvé. Bylo to těžké, ale cítím se teď mnohem líp. Už vím, kdo jsem a ví to všichni okolo.*¹⁶¹

Při procesu „coming out“ se děje spousta věcí v životě daného člověka i v životech jeho blízkých. Každý takový proces má svůj řád. Je nutná příprava, protože lidé mohou špatně reagovat a je tedy třeba předcházet neštěstím. Když se člověk, který navštěvuje náš projekt,¹⁶² rozhodne, že chce dát o své orientaci vědět veřejnosti, má zvláštní program. Chodí pravidelně na schůzky, kde domlouváme průběh vyústění procesu „coming out“, kterému se říká „out of the closet“. Chceme, aby si dotyčný uvědomil všechny možné následky a náležitě se na ně připravil. Může se stát, že ho rodina vyhodí na ulici, že ho sousedé začnou kamenovat anebo v lepším případě mu jen nadávat (a i to je hodně náročné), že přijde o přátele, ztratí práci (pokud nějakou má) anebo ji nebude moci najít, budou na něj útočit lidé v baru nebo v hospodě, v noci ani ve dne nebude úplně v bezpečí. Bude soudně postižitelný, může se stát, že mu odepřen vstup

¹⁵⁸ Rozhovor 8.7. 2010, P1, KHP, PIN office

¹⁵⁹ Rozhovor 30.7. 2010, P2, KHP, PIN office

¹⁶⁰ srov. RIDLEY, M. *Červená královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. str. 210-212

¹⁶¹ LGBTI Talkshop, 3.7. 2010, KHP

¹⁶² Pozn. aut.: Sexual minorities project mise Člověka v tísní

do kostela atp. Vytváříme krizové scénáře pro každou variantu. Občas se stane, že se někdo musí odstěhovat do jiného města, i na to se je snažíme připravit. Většinou to ale končí tak, že člověk oficiálně oznámí, že je homosexuál, změní styl oblečení, pokud si to jeho orientace žádá a tráví hodně času v LGBTI komunitě, kde je víceméně chráněný. Pak zapracováváme proces osamostatnění. Nikdy už ale nebude nepřehlédnutelný.¹⁶³ *Plánuji jít „out of the closet“. Pořád se bojím. Takhle jsem relativně v bezpečí a schovaný. Občas se objevují děsivé historky o těch, co tenhle krok udělali*¹⁶⁴. *Hodně o tom mluvím s lidmi z projektu Sexual minorities. Zvažuji, jestli se mi to vyplatí. Mám ještě pořád strach, protože pak už to nepůjde vrátit.*¹⁶⁵

Partnerství homosexuálů

Podle Sobotkové je homosexuální partnerství ve své podstatě podobné tomu heterosexuálnímu, jsou však patrné nemalé rozdíly, které jsou způsobeny „širšími ekosystémovými vlivy, jako např. zakořeněnými předsudky proti homosexuálům, které často vedou ke skrývání vztahu.“¹⁶⁶ Homosexuální vztah prochází nejprve fází intenzivní zamilovanosti s přítomností sexu, dále pak fází budování „hnízda“ a nakonec udržení vztahu. Navzdory složitému průběhu může homosexuální vztah mezi partnery před rodinou a přáteli vyjít najevo až po několika letech a ještě déle trvá, než je akceptován. Až pak (anebo právě proto) se zvyšuje odolnost páru jako celku a oddanost obou partnerů.¹⁶⁷

Přirozeným vývojem každého vztahu je touha po potomkovi. V současné době je velmi diskutovaným tématem, jestli výchova dítěte homosexuálním párem nemá dopad na jeho vývoj. Přestože nejrůznější výzkumy prokazují, že vývoj dítěte (jeho sexuální orientace, celkové psychické zdraví, dopad zjištění, že jeho rodiče jsou homosexuální) není nijak ohrožen, pro společnost je představa homosexuálních rodičů přinejmenším nepříjemná. U mužských homosexuálních párů je podle Championové situace složitější než u páru lesbických. Uvádí, že homosexuální otcové jsou odmítáni

¹⁶³ srov. Rozhovor 19.4. 2010, Jacobus Witbooi, Project koordinátor, KHP, PIN office

¹⁶⁴ „When we walk down the street, people call us names. One transwoman was even beaten by seven people but the police dismissed the case as a general attack and not a hate crime.“ (UKWIMI, CH. *Humans right for everyone. Everywhere.* [online]. 2011, [cit. 2012-16-02]. Dostupný na WWW: <<http://iglhrc.wordpress.com/2011/03/30/documenting-lgbt-discrimination-in-namibia>>)

¹⁶⁵ Rozhovor 21.5. 2010 H1, KHP, PIN office

¹⁶⁶ SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Str. 191

¹⁶⁷ srov SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Str. 191

heterosexuální společností (rodiče, kteří nikdy nepřijmou děti svých homosexuálních dětí) i homosexuální menšinou. „Bezdětní homosexuální muži nedokážou plně pochopit homosexuální otce a mohou být i málo tolerantní k rodičovství, protože děti jsou připomínkou vázanosti k heterosexuálnímu světu a omezují (v jejich představách) žádanou volnost a svobodu.“¹⁶⁸ U transgender jedinců je známo několik případů, kdy se kvůli získání dítěte jeden muž z páru nechal „přeoperovat“ na ženu, aby se svým partnerem tvořili věrohodný pár. Přestože i před operací jednoho z partnerů splňoval tento pár všechny předpoklady k získání dítěte, teprve po ní získali dítě do péče.¹⁶⁹

V komunitách menších měst nebo slumů jsou všichni členové těchto komunit pod velkou sociální kontrolou. Proto v současné době není příliš reálné, že by spolu mohl bydlet homosexuální pár. Přesto existuje několik výjimek, které jsou úzkým okruhem osob tolerovány. Jednou z nich je spolubydlení dvou párů – páru lesbiček a páru gayů. Přesto zde stále ještě není příliš prostoru pro soužití transgender páru.¹⁷⁰

Pracovní uplatnění

V Namibii je nabídka na trhu práce velmi špatná. Karas region v tomto ohledu není výjimkou. Karas region je oblast s pouštní krajinou, kde kvůli nedostatku vody a dalším nepříznivým podmínkám nová pracovní místa vznikají jen zřídka.¹⁷¹ Proto zde pracovní uplatnění pro homosexuály (zejména pro transgender woman) bývá hůře dosažitelné, než je tomu v jiných regionech. *Dlouho jsem nic nemohl sehnat, ale pak se u nás otevřela benzínka. Majitel mě zná, ví, kdo jsem. Do práce ale tak chodit nesmím. V práci jsem muž, chodím v „monterkách“ a mluvím hlubším hlasem než obvykle. Musím si dávat pozor na gesta. Těším se vždycky domů, až se budu moci normálně obléct a na nic si nehrát. Kdybych na pracovní podmínky mého zaměstnavatele nepřistoupil, pracovní místo bych nezískal. Moje rodina by pak neměla co jíst. Jsem jediný, kdo má práci.*¹⁷² Tuto praxi Croteau nazývá neformální diskriminací.¹⁷³

¹⁶⁸ SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Str. 197

¹⁶⁹ srov. FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a identity*. Str. 63

¹⁷⁰ srov. Rozhovor Jacobus Witbooi, 19.4. 2010, KHP, PIN office

¹⁷¹ srov. Rozhovor Hana Urbanová, 12.3. 2010, khp, PIN office

¹⁷² LGBTI Talkshop, 3.7. 2010, Keetmanshoop

¹⁷³ srov. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*.

Nákaza HIV/AIDS

S rodiči problém moc nemám, máma mě akceptuje, vidím to každý den. Dívá se na mě, jak nosím šaty, boty na podpatku, šperky. Má kvůli tomu problém se sousedy, ale má mě ráda. Mnohem větší problém nastal teď. Řekl jsem jí, že jsem HIV pozitivní. A pro ni jsem teď HIV pozitivní a gay. To je něco, co nedokáže snést. Řekla mi, že už mě nechce nikdy vidět, ani mě slyšet. Už se nemůžu vrátit domů, bydlím u známých a kamarádů z komunity¹⁷⁴, některým jsem to řekl. Řekl jsem to i některým dalším příbuzným. Tohle těžké období přejde a ona mi dovolí nastěhovat se zpět.¹⁷⁵

Namibie byla a stále je silně zasažena HIV/AIDS. Prevalence HIV u dospělých osob byla v roce 2007 15,3 %, to je třikrát více, než je průměr Subsaharské Afriky. První zjištěné výskyty HIV se datují do roku 1986. Od té doby epidemie HIV rapidně stoupala až do roku 2002, kdy se u dospělé populace ustálila. Od roku 2002 prevalence HIV každý rok nepatrně klesá, jsou však patrné regionální rozdíly. Podle WHO bylo v roce 2005 virem HIV infikováno 43 % těhotných žen. U všech těchto žen se do dvou let očekává nástup AIDS. Podle Ministerstva zdravotnictví a sociálních služeb (Ministry of Health and Social Services) Republiky Namibie v roce 2007 prokazatelně žilo s virem HIV 200 000 lidí, 14 000 z nich byly děti. Podle statistik roku 2006 4,6 % pacientů do 18 let věku ztratilo otce a 10 % z pacientů do 18 let věku ztratilo matku kvůli HIV/AIDS (stalo se hlavní příčinou smrti). Na základě epidemie HIV/AIDS se průměrná délka života snížila na 53 let (rok 2006). I v současné době se drží trend vysoké prevalence lidí stížených HIV/AIDS (cca 20 % obyvatelstva).¹⁷⁶

Podle Ridleyho jsou homosexuálně orientovaní muži promiskuitnější než heterosexuálně orientovaní muži. Podle hnutí za zrovnoprávnění homosexuálů může být důvodem tohoto chování vyšší kontrola lidí s homosexuální orientací většinou společností. Ridley jako další důvod tohoto chování uvádí ztrátu představy rodinného života, na jejímž základě heterosexuální páry udržují trvalé svazky.¹⁷⁷ Toto pojetí je poněkud zavádějící. Staví se na roveň konzervativním teologům, kteří pracují s pojmem homosexuální chování pouze jako s představou sexuálního styku bez jakéhokoliv přesahu partnerství. Symons Ridleyho teorii potvrzuje tvrzením, že v partnerském soužití homosexuálního páru je nevěra častějším jevem než

¹⁷⁴ Pozn. aut. myšleno LGBTI komunita

¹⁷⁵ Rozhovor 12.8. 2010, H4, KHP, PIN office

¹⁷⁶ srov. WORLD BANK. *Namibia, Country brief*. str. 4

¹⁷⁷ srov. RIDLEY, M. *Červená královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*, str. 212-215

u partnerského soužití páru heterosexuálního. Dodává, že tento jev je zapříčiněný biologicky danými konstitucemi muže jako samce, který se řídí instinkty a touhou po pestrosti.¹⁷⁸ V Namibii je tento západní pohled doplněn mnoha faktory. *Protože je homosexualita pro naši společnost nepřipustná, nutí to homosexuálně orientované osoby k věcem, které si vy, Evropané, neumíte ani představit. Scházíme se potmě, v místech, kde na nás nikdo nevidí, abychom si ukradli hezkou chvíli. Všechno se děje ve spěchu. Není to tak vždycky. Když někdo vyjde „out of the closet“, je to o něco jednodušší, ale na každou návštěvu si pak lidé ukazují prstem. Sexuální styk mezi muži je trestný. Ani to moc nepřispívá k opatrnosti a skutečnému požitku.*¹⁷⁹ Přestože se dalšímu přenosu HIV/AIDS namibijská vláda snaží zabránit kampaněmi, podporou organizací šířících osvětu mezi lidmi a v neposlední řadě také bezplatně distribuovanými prezervativy a lubrikačními gely, mnozí politici v Namibii obviňují homosexuály z pandemie HIV/AIDS a sami jim kvůli „Sodomy Law“ a vytváření osvětových programů zaměřených pouze na heterosexuály znemožňují účinně se chránit.¹⁸⁰ Osvěta se však šíří pomalu a této situaci příliš nepomáhá fakt, že církevní hodnostáři ani tradiční komunitní vůdci nemají příliš velkou snahu sami se v této problematice vzdělávat. Jsou ale častými hosty workshopů, které se věnují prevenci přenosu HIV/AIDS. A tak stále přetrvávají mýty,¹⁸¹ které se mezi lidmi šíří mnohem rychleji.¹⁸²

Podpory se v této oblasti homosexuálové dočkají málokdy i u svého pastora.¹⁸³ Někteří pastoři (nutno podotknout, že jich je nemálo) stále věří, že HIV/AIDS je božím trestem za hřích homosexuality a navíc také neschvalují používání prezervativů (jako jakékoliv jiné antikoncepce), což v situaci, jako je tahle, má obrovský dopad nejen na veřejné zdraví, ale také na celou socioekonomickou situaci země.¹⁸⁴

¹⁷⁸ srov. RIDLEY, M. *Červená královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*, str. 216-217

¹⁷⁹ AIDS&ME workshop, 20.7.2010, KHP

¹⁸⁰ srov. HUBBARD, D., LAFONT, S. *Unravelling Taboos – Gender and Sexuality in Namibia*. str. 13

¹⁸¹ Uvádím několik příkladů mýtů souvisejících s HIV/AIDS. „Some Namibian men who have sex with men believe that homosexual sex is safer than heterosexual sex.“ (HUBBARD, D., LAFONT, S. *Unravelling Taboos – Gender and Sexuality in Namibia*. Str. 13) Někteří stále věří, že anální styk není rizikový díky nepřítomnosti poševního sekretu, že je z HIV/AIDS uzdraví sex s pannou, nebo že HIV/AIDS není přenosný orálním sexem. (Rozhovory s místními při workshopech týkajících se prevence přenosu HIV/AIDS)

¹⁸² Rozhovor 12.3. 2010, Hana Urbanová, Head of mission, KHP, PIN office

¹⁸³ „The church is teaching us that condoms are killing, but if you kill you go to jail for ten years. If you use the condoms, you don't go to jail. This is contadiction I don't understand. The church is saving souls while the government is saving lives. You don't know which one to listen to.“ (HUBBARD, D., LAFONT, S. *Unravelling Taboos – Gender and Sexuality in Namibia*. str 52)

¹⁸⁴ HUBBARD, D., LAFONT, S. *Unravelling Taboos – Gender and Sexuality in Namibia*. str 52-53

Pohled společnosti na homosexualitu

Mohli bychom říci, že netolerance homosexuálů ve společnosti je důsledkem krize společnosti. Taková krize společnosti vzniká na základě rozpadu základní formy kultury jako náhrada jednoho způsobu života jiným. V komunitě se pak projevuje zejména kumulací sociálních problémů (vysoká míra nezaměstnanosti), špatných životních podmínek (nevyhovující bydlení), vyhocením vztahů mezi různými skupinami nebo trestnou činností. V takových komunitách pak může dojít k sociální exkluzi.^{185, 186} V komunitách Karas regionu se těmito jevy lze setkat každý den. Vysoká nezaměstnanost, snaha o dodržování tradičních generových rolí podpořená komunitními vůdci a pastory a frustrace vycházející ze sociální kontroly komunity a pocitu vlastní neschopnosti a bezmoci podle mého pozorování vede místní v rámci pudu sebezáchovy ke snaze odvrátit od sebe pozornost poukázáním na hříchy někoho jiného. Nejviditelnějšími a tudíž nejsnadnějšími oběťmi těchto praktik jsou homosexuálové v čele s „transgender woman“. Stojí proti nim nejen jejich vlastní přirozenost (muž stylizující se do ženy), ale i výklad Písma v podání většiny místních pastorů, kteří věří, že homosexualita je hříchem a tak kážou i komunitě, politici, kteří na homosexualitu nemysleli při tvorbě Ústavy, namibijské zákony, ale také tradiční vůdci, kteří představují spojení původních přírodních náboženství a tradic, křesťanských vlivů i nových zákonů daných státem. „*Chová-li se transgender tak, jak se cítí, je společností marginalizován, má problém najít práci i sociální kontakty a tak je ohrožena kvalita jeho života.*“¹⁸⁷ Pokud chce být jedinec společensky akceptován, musí zvolit nějakou sociální identitu. Pokud by to neudělal, byl by pro společnost neuchopitelný, potencionálně nebezpečný. Tato srozumitelná identita je ale společenským konstruktem.¹⁸⁸ „*Mezinárodní hnutí transgenderů mluví o právu na pohlavní genderovou neurčitost, kam by patřilo i právo na veřejné toalety bez označení „muži“ a „ženy“. Na dámské toalety je nevpustí, na pánské se bojí, co kdyby se přišlo na to, že není muž?*“¹⁸⁹ O tématu společných toalet jsme mluvili na LGBTI talkshopech¹⁹⁰

¹⁸⁵ Sociální exkluze je definována jako „vyloučení z obvyklého životního standardu, z participace na životě dominantní společnosti. Projevuje se kumulací problémů jako je chudoba, nezaměstnanost, špatné bytové podmínky, ztížený přístup k sociálním a zdravotním službám, horší zdravotní stav apod.“ (ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize. Psychologický a sociologický fenomén*. str. 89)

¹⁸⁶ srov. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize. Psychologický a sociologický fenomén*. str. 89-95

¹⁸⁷ FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. str. 60

¹⁸⁸ srov. FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. str. 59

¹⁸⁹ FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. str. 61-62

několikrát, ale k řešení dané situace jsme se nedostali zejména kvůli konzervativnímu přístupu veřejných činitelů (ať jsou tím myšleni představitelé vlády, komunitní vůdci nebo pastoři) k potřebám homosexuálů. Dalším zajímavým tématem týkajícím se přístupu společnosti k „transgender woman“ byl vztah se ženami – kamarádkami nebo jen známými v baru. Když jsem byl mladší, měl jsem hodně kamarádek. S „klukama“ jsem si moc nerozuměl, protože mě odsuzovali kvůli mému chování. Pak jsem se začal oblékat jako žena a o mnoho kamarádek, o kterých jsem si myslel, že mi zůstanou napořád, jsem přišel. ... Jistě sis všimla, že my – „transgender woman“, klademe velký důraz na to, aby bylo poznat, že jsme ženy. A tak hodně peněz utratíme za oblečení, šperky, líčení. Často se pak stává, že nám biologické ženy závidí, protože jsme lépe oblečené než ony. Mají pocit, že jsme pro ně moc velká konkurence, přestože my zájem o heterosexuální muže nemáme. Moc tomu nepomáhá fakt, že si nás občas v baru opilý muž splete s heterosexuální ženou. To je pak problém pro všechny strany a nejvíc pro nás. Ženy na nás žárlí, že jim přebíráme muže a urážejí nás a pomlouvají. Muži, když zjistí, že jde o omyl, často jsou agresivní. ... Mě se nikdy nestalo, že by mě takový muž napadl, ale byl jsem u několika napadení mých kamarádek (dalších „transgender woman“). Některé kvůli tomu, že jim to večer slušelo, skončily v nemocnici.¹⁹¹

6.2.2 Pomoc a podpora LGBTI komunitě

Po vyhlášení nezávislosti začaly vznikat projekty zahraničních organizací zabývajících se rozvojovou pomocí, které se snažily podpořit sebeorganizaci homosexuálů, stimulaci kontaktů mezi homosexuály a většinovou společností a v neposlední řadě s tím spojeného začlenění homosexuálů do společnosti.¹⁹²

Prvním projektem, který vznikl v roce 1997 za účelem ochrany práv homosexuálů v Namibii, byl Rainbow project (TRP). TRP byl založen na žádost představitelů LGBTI komunity jako obrana proti homofobním útokům namibijských vládních představitelů. Po dvanácti letech (od roku 2009) existence a podpory LGBTI komunity je tento projekt uzavřen. Jako náhradu za něj LGBTI obce žádala otevření nových projektů a proto

¹⁹⁰ Pozn. aut.: Talkshop je obdoba workshopu prolnutá se svépomocnou skupinou. Účastníci jsou zapojováni do interaktivních her a modelových situací, které je mají připravit na vedení vlastní svépomocné skupiny. Témata her a modelových situací jsou vybírány z těch, které jsou pro účastníky talkshopu nejdůležitější. Celý proces vychází z příběhů a problémů, které účastníci talkshopu byli nuceni řešit a nevěděli jak, nebo si nebyli jistí svým postupem.

¹⁹¹ Rozhovor H3, 15.8. 2010, KHP, PIN office

¹⁹² srov. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize. Psychologický a sociologický fenomén*. Str. 90-91

za podpory International Gay and Lesbian Human Rights Commission vznikla v roce 2010 organizace Outright Namibia (ORN), která měla zajistit respektování a prosazení práv lidem hlásící se k LGBTI komunitě. Po zkušenosti s TRP se vrchní představitelé ORN obávali stability organizace a proto se téhož roku rozhodli propojit ORN s organizací Positive Vibes¹⁹³. Plnou kontrolu a zodpovědnost nad chodem své organizace by její ředitelka Linda Bauman měla převzít v prosinci roku 2012. Ve spolupráci s mezinárodními organizacemi vznikaly projekty podporující LGBTI komunitu také v menších městech. Jedním z nich byl projekt Sexuálních minorit podporovaný Člověkem v tísní hlavním městě regionu Karas, Keetmanshoopu.¹⁹⁴

Namibijská vláda neziskové organizace ani projekty zaměřené na ochranu lidských práv LGBTI komunity finančně nepodporuje. Je proto nutné oslovovat donory ze zahraničí. Není ovšem jednoduché získat financování projektu ze zahraničí, protože, jak už jsem zmiňovala, Namibie je klasifikována jako země se středním vyšším příjmem a to je jedním z důvodů pro není pro zahraniční donory atraktivní zemí.¹⁹⁵

Projekty ORN, stejně jako snaha zahraničních organizací, jsou založeny na základě podpory místních organizací, vytváření svépomocných skupin a komunitní podpory. ORN v rámci svých projektů spolupracuje s Ministerstvem zdravotnictví a sociální práce (Ministry of Health and Social Services), s organizacemi podporujícími skupinu MSM (men having sex with men) zastoupenou v Namibii několika organizacemi, které jsou financovány donory z USA, s projektem podporující lidská práva, s organizacemi podporující prevenci HIV/AIDS, která jsou dlouhodobě financovány GFAT¹⁹⁶ a také s Afriku skupinami švédské a německé rozvojové spolupráce (Africa Groups of Sweden and German development cooperation). Při realizaci workshopů a dalších aktivit pro klienty jednotlivých projektů pracuje ORN mimo jiné

¹⁹³ Positive Vibes je namibijská organizace, která se zabývá prevencí přenosu HIV/AIDS a prací se seropozitivními lidmi, lidmi stíženými AIDS a jejich rodinami. (srov. POSITIVEVIBES.ORG. *Who we are*. [online]. [cit. 2012-15-03]. Dostupný na WWW: <http://www.positivevibes.org/who_we_are.html>)

¹⁹⁴ srov. DAUSAB, F. *Building LGBTI an movement in Namibia. From Advocacy to Service Provision*. [online]. 2012 [cit. 2012-20-03]. Dostupný na WWW: <http://www.aidstar-one.com/sites/default/files/technical_consultations/sa_msm/day_one/9_Dausab_1.pdf>

¹⁹⁵ srov. DAUSAB, F. *Building LGBTI an movement in Namibia. From Advocacy to Service Provision*. [online]. 2012 [cit. 2012-20-03]. Dostupný na WWW: <http://www.aidstar-one.com/sites/default/files/technical_consultations/sa_msm/day_one/9_Dausab_1.pdf>

¹⁹⁶ Pozn.aut.: GFAT je Globálním fondem, který je zaměřen na problematiku HIV/AIDS, tuberkulózy a malárie.

s organizacemi Legal Assistance Centre (LAC)¹⁹⁷, Sister Namibia¹⁹⁸ a nebo Namibian Planned Parenthood (NAPPA)¹⁹⁹.

7 SOUČASNÁ SITUACE GENDEROVÝCH MINORIT V NAMIBII V KONTEXTU KŘESŤANSKÉ ETIKY

V řešení otázky přístupu k homosexualitě se teologové i etikové zabývají jak příčinami vzniku homosexuality (jejím původem), tak i výkladem Písma a vztahem mezi pojmy homosexuální chování a homosexuální orientace.

Dříve vědci hovořili o homosexualitě jako o nemoci, poté jako o preferenci chování. O svobodné volbě člověka se k takovému chování rozhodnout a nedostatku vůle ho změnit. Tento pohled byl spjatý s pojetím homosexuality pouze jako formy sexuálního chování bez spojení s romantickou láskou nebo potřebou trvalého pevného partnerského svazku. Na tuto teorii navazuje Barth, který se při argumentaci proti homosexualitě opírá o pojem spolulidství. Chápe ho výhradně jako soužití muže a ženy: „Muž jen spolu se ženou, žena jen spolu s mužem může být skutečně člověkem.“²⁰⁰ Homosexualitu považuje za „nemoc fyzickou, psychickou, sociální – projev perverze, dekadence, úpadku, který může nastoupit tam, kde člověk naprosto odmítá přijmout platnost Božích přikázání. Homosexualita je poslední důsledek. Ze zneuznání Boha vyplývá zneuznání člověka, vyplývá z něj humanita bez spolučlověka. Humanitu jako spolulidství je třeba chápat a utvářet ji v jejím základu jako spolubytí muže a ženy. Homosexulita je podstata nelidskosti – je tam porušená duchovní i fyzická žádost.“²⁰¹ Na základě této své teze tedy vyvozuje závěr, že „rozhodující slovo křesťanské etiky musí spočívat ve varování před vstupem na tuto cestu.“²⁰² Takový postoj tedy může

¹⁹⁷ LAC bylo založeno roku 1988 za podpory komunitních vůdců, studentů i pastorů jako reakce na politiku apartheidu. Od té doby bezplatně pomáhá lidem v krizi, publikuje a spolupracuje na konferencích a workshopech při výkladu namibijských zákonů a lidských práv. Zaměřuje se na sociálně-ekonomická práva obyvatel (vzdělávání, výzkum, právní reformy, pozitivní diskriminaci, generovou problematiku, práva dětí, zachování pozemků, atp.) (srov. LAC.ORG.NA. *History of LAC*. [online]. [cit. 2012-15-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.lac.org.na/about/history.html>>.)

¹⁹⁸ Sister Namibia je feministická organizace zaměřující se na podporu a prosazování práv žen. (srov. SISTERNAMIBIA.ORG. *Vision and mission*. [online]. [cit. 2012-20-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.sisternamibia.org/about-us/vision-mission>>.)

¹⁹⁹ NAPPA je organizace, která poskytuje informace o sexuálním a reprodukčním zdraví se zaměřením na mladé lidi, kteří jsou zasaženi sociální exkluzí komunity. (srov. NAPPA.COM.NA. *What we do*. [online]. [cit. 2012-20-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.nappa.com.na/>>.)

²⁰⁰ TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str 17

²⁰¹ TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str 17

²⁰² TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str 17

Barth zaujmout pouze tehdy, považuje-li homosexualitu za změnu životního stylu založenou na vědomém rozhodnutí jedince. V souladu s Barthovým pojetím chápou homosexualitu také někteří pastoři v Namibii a svou tezi předávají komunitě. Často jsou jejich posláním založená na jejich vlastních osobních preferencích, které ospravedlňují „správným výkladem Písma“. *Já upřednostňuji muže, kteří sexuálně preferují ženy a ženy, kteří sexuálně preferují muže. Tak je to přirozené. Je to psáno v Bibli. Muž a žena spolu tvoří před Bohem pár proto, aby spolu žili ve spokojeném svazku a tvořili rodinu. Říká se tomu svátost manželství. Dva muži nebo dvě ženy spolu nikdy nemohou mít děti. Homosexualita se staví proti Božímu slovu, je to hřích. Věřím, že pokud se budou snažit, skrz Boha mohou nalézt opět správnou cestu. Já jim budu příkladem. To, co stojí v Bibli je i mým míněním. Víím, že na mně také hodně záleží. Nesmím se odklonit od Písma a musím vytrvat.*²⁰³ Na Bartha navazuje Thielicke – souhlasí s jeho pojetím homosexuality, vytýká mu však, že v jeho argumentaci chybí jakýkoliv náznak pastoračního přístupu těm, jež se problém týká. Zároveň podotýká, že homosexualita nemůže být postavena na stejnou rovinu s „normálním stvořitelem řádem pohlaví, naopak je jejím aktuálním znetvořením.“²⁰⁴ Proto podle Thielickeho je základem pastorační péče „přivádět jedince k sublimaci“²⁰⁵ *homosexuálního pudu.*²⁰⁶ Tuto svou teorii Thielicke doplnil tvrzením, že takováto možnost by měla být nabízena jen těm homosexuálům, kteří jsou otevření přípravám k sublimaci a jsou upevněni. I ti homosexuálové, kteří se rozhodnou svůj pud ovládnout, však potřebují trvalou službu svého lékařského nebo pastýřského průvodce. Barth i Thielicke k homosexualitě přistupují jako k nemoci, která je obtížně léčitelná. Thielickova teorie o sublimaci pudu předpokládá práci s lidmi, kteří jsou na pochybách o své orientaci, o své „normalitě“, kteří se stále ještě nesmířili s novým poznáním svého nitra a stále ještě pochybují o svém sebehodnocení (viz kap Coming out). Těmto lidem v existenciální krizi slibuje Thielicke návrat k normálnímu, společensky přijatelnému způsobu života bez procesu sebezpřijetí.²⁰⁷ Tento přístup k homosexualitě není ve shodě s lidskými právy, naneštěstí se ale shoduje s míněním veřejných činitelů Namibie. Jak jsem již podotkla, vzhledem k úzkému propojení zákonodárců s církví namibijské zákony staví sexuální styk dvou mužů na roveň trestného činu. Předpokládám tedy,

²⁰³ Rozhovor P3, 20.8. 2010, KHP, PIN office

²⁰⁴ TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str 18

²⁰⁵ Pozn: nahrazení pudu nějakou jinou zástupnou kultivovanou činností. Používá se např. při odvykání závislosti (př.: nahrazení toužení po držení cigarety žvýkáním žvýkaček, deseti dřepy atp.)

²⁰⁶ TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str 18

²⁰⁷ srov. TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str 18

že pokud se nezmění postoj církevních představitelů k problematice homosexuality, zůstane právní rámec a spolu s ním i postoj většinové společnosti neměnný.

V současné době se vědci zabývají homosexualitou jako nedílnou součástí evoluce lidského jedince. Tuto myšlenku potvrzuje ve své práci Valentová, která však na základě zveřejněných výzkumů upozorňuje na fakt, že evoluce jedince obsahuje kromě biologického základu i sociální hledisko.²⁰⁸ Vědečtí pracovníci při svém bádání o původu homosexuality hledali příčiny již v prenatálním vývoji dítěte, kdy se předpokládá, že homosexualitu způsobuje jistá genetická výbava jedince spolu s vlivy neurohormonů. Dále ve shodě s Valentovou hledali příčiny v psychosociálních jevech, které na dítě působí v prvních letech života (př. nepřítomnost otce, dominantní matka, atp.).²⁰⁹ Na tyto vědecké poznatky reaguje Wolfgang Trillhaas, který stejně jako Pondělíčková pracuje s pojmy „sexuální experimenty u mladistvých“ a „náhražkovité chování“. Zabývá se také dalším jevem - konstituční homosexualitou²¹⁰. Tento jev váhá nazvat nemocí, protože podle jeho názoru nelze ukázat žádný tělesný základ této nemoci ani nelze mluvit o jejím vyléčení.²¹¹ Proto Trillhaas označuje homosexualitu jako abnormalitu a uvádí pro toto své tvrzení další argument: „*Jestliže nyní společnost, ve které žijeme, je zcela nemyslitelná bez právní i mravní institucionální regulace vztahů muže a ženy, homosexuál se tomuto společenskému řádu vymyká.*“²¹² Přestože je podle Trillhaase homosexualita abnormalitou, tvrdí, že homosexuálové nejsou zbaveni odpovědnosti za své jednání a proto od nich nemůžeme požadovat nic jiného než „*od každého normálního člověka.*“²¹³ Zároveň ale uvádí, že „*homosexuálové by se měli vyhýbat povoláním, která jim poskytují zvláštní příležitost scházet se s nezletilými a svádět je, popřípadě nechat se svádět jejich blízkostí.*“²¹⁴ Tímto výrokem popírá celou svoji dosavadní tezi o povaze homosexuality a přístupu k homosexuálně orientovaným lidem. Poukazuje totiž na homosexualitu jako na nemoc. Nabádá věřící homosexuály k větší sebekázní a svými doporučeními omezuje jejich práva. I s tímto přístupem pastorů jsem se v Namibii setkala. Takový pohled na homosexualitu vykazuje stále určité známky nepochopení celého kontextu dané

²⁰⁸ VALENTOVÁ, J. *Mužská homosexualita z pohledu biologie*. str. 69-70

²⁰⁹ TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str. 23

²¹⁰ Pozn. aut.: Konstituční homosexualitou nazývá Trillhaas ego-dystonní sexuální orientaci, již popsanou v kap. Rizika spojená s homosexualitou

²¹¹ srov. TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str. 19

²¹² TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str. 19

²¹³ TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str. 19

²¹⁴ TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str. 20

problematiky, je však zároveň prvním krůčkem k zvýšení tolerance a zároveň posiluje zodpovědnost členů komunity za následky způsobené jejich životním stylem a jednáním. *Do kostela mi chodí homosexuálně orientovaní muži i ženy. Vím to a nechci je zatracovat, jsem rád, že neztratili víru v Boha. Na workshopech pořádaných místními organizacemi, kterých se občas účastním, jsem byl přesvědčen o tom, že homosexualita není jen vybrané chování, takřkajíc jiný životní styl, ale je dána biologicky. Když tedy matka v těhotenství nežije správně, z dítěte se může stát homosexuál. Proto nabádám všechny ženy, aby na sebe při těhotenství dbaly a neničily životy svých dětí, kvůli vlastní neschopnosti ovládnout svou vůli. Homosexualita je nemoc a kdo z nás by chtěl mít dítě stížené nemocí, která se nedá vyléčit?*²¹⁵

Na workshopu pořádaném v rámci projektu Sexuálních minorit 11. - 12.3. 2010 v Keetmanshoopu jsem byla svědkem debaty mezi ředitelkou ORN Lindou Bauman a pastory a luteránské církve. Linda Bauman použila pasáž z knihy Genezis, (byli jsme stvořeni jako společenské bytosti a spolu s tím nám byla dána schopnost milovat a být milován), pomocí které před veřejnými představiteli ospravedlňovala touhu po partnerství dvou homosexuálů a jeho přirozenost. Pastoři jí ale oponovali další pasáží z knihy Genezis 1,27 „*Bůh stvořil člověka jako muže a ženu.*“²¹⁶ Vysvětlovali, že proto je základním prvkem trvalého a stabilního partnerského svazku (manželství) heterosexuální pár a dále dokládali řadu příběhů Starého Zákona i příkladů z evangelií, kdy byla homosexualita odsuzována a trestána. Bauman reagovala takto: *Bible nemluví o homosexualitě. Hovoří o homosexuálním chování o chťiči, o stavění se proti božím zákonům. Jak nás můžete srovnávat s těmi, kdo nerespektovali Slovo Boží? Já mluvím o homosexualitě, o lásce, důvěře, sounáležitosti. O stejných hodnotách, jaké má heterosexuální partnerství. Mluvíte o tom, že celek tvoří žena a muž. Viděli jste někdy homosexuální pár složený z gaye a z „transgender woman“? Nepoznali byste rozdíl mezi biologickou ženou a ženou uvězněnou v těle muže. Obě tyto ženy jsou schopné stejného citu, stejného svazku. Jsou přirozené.*²¹⁷ Na základě těchto pronesených slov se rozpoutala vášnivá debata. Vytratila se však pointa, kterou Linda Bauman nestihla zdůraznit. Vznik, pochopení i interpretace Písma Svatého se odvíjí od kulturního dění v daném čase. V době, kdy Písmo vznikalo, jeho „pisatelé“ reagovali především na otázky

²¹⁵ Rozhovor P4, 15.8. 2010, KHP, rev. home

²¹⁶ Bible, Gen 1,27

²¹⁷ Public Leaders sensitization workshop, 11. – 12. 3. 2010, KHP

vztahující se k jejich vlastní situaci. V Hříchu Sodomských a v Příběhu o Gibeji se zabývali zákony pohostinnosti, které jsou v současné době již zastaralé. Dalším bodem argumentace Lindy Bauman byla argumentace stvořením a přirozeností. Norman Pittenger na základě osobního setkání s homosexuálním párem homosexualitu polidšťuje a říká, že *„homosexuál není jiný než ostatní, nehledě na pohlaví člověka, kterého miluje. Také touží po někom, komu by se mohl oddat, také touží po někom, kdo by se oddal jemu. Není na tom nic hříšného nebo zvráceného, je to tak přirozené jako pro člověka být lidským.“*²¹⁸ Nevyjadřuje se tedy pouze k homosexuálnímu chování, ale k homosexualitě jako celku. Další argumenty podporující přirozenost homosexuality uvádějí, že homosexuální chování je přirozené, protože v mnoha společnostech vyznávajících přírodní náboženství je zcela přijatelné, v některých vyspělých civilizacích bylo idealizováno a podle biologů je poměrně rozšířeno i mezi zvířaty. Přestože je tato argumentace otevřená a bezesporu nekonvenční, souhlasím se Stottem. Tyto argumenty skutečně vyjadřují velmi subjektivní názor na to, co považujeme za přirozené a normální. Ani v současné době bez ohledu na kulturní rozdíly ale nemůžeme souhlasit s tím, že bychom mohli stanovovat měřítko pro lidské chování na základě chování zvířat. Nemyslím si, že by homosexuálové byli takovému srovnání příznivě nakloněni. Jde přece o lidské bytosti, u kterých touha po partnerství zahrnuje bezesporu více než jen homosexuální chování. Partnerství je předáváno kulturou a kultura je specificky lidská záležitost.²¹⁹

Jak je to tedy s kvalitou homosexuálních vztahů? Podle Sobotkové je homosexuální partnerství podobné tomu heterosexuálnímu. Proto je přirozeným vývojem daného vztahu touha po potomkovi.²²⁰ S tímto výrokem by souhlasil Pittenger, který předkládá šest charakteristik vztahu založeného na lásce. Je to svobodné odevzdání se jeden druhému, vzájemné sdílení sebe samého partnerem, něha, věrnost, naděje a vzájemná touha po jednotě. Pokud vztah mezi dvěma lidmi (ať už jsou to homosexuálové nebo heterosexuálové) naplňuje těchto šest předpokladů, je podle Pittengera dobrý a proto nehrozí riziko neúcty nebo promiskuity.²²¹ Dovolují však životní podmínky a sociální situace homosexuálům mít poklidný, partnerský, naplněný vztah? V Namibii je podle zvykového práva „Sodomy Law“ sexuální vztah mezi dvěma muži trestný. Ti členové

²¹⁸ TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. str. 20

²¹⁹ STOTT, J., R., W. *Homosexuální partnerství?*. str. 31

²²⁰ srov. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Str. 191-197

²²¹ srov. STOTT, J., R., W. *Homosexuální partnerství?*. str. 34-35

LGBTI komunity, kteří žijí v malých městech nebo na městských periferiích (slumech), jsou po velkou sociální kontrolou a často (ke spokojenosti tradičních vůdců, pastorů i rodiny) raději vytvoří heterosexuální pár než by se nechali komunitou vyloučit. Podle Ridleyho jsou homosexuálně orientovaní muži promiskuitnější než ti heterosexuální právě kvůli ztrátě představy rodinného života, kterého je velmi obtížné dosáhnout i v západních společnostech.²²² Trilhaas popisuje vznik nestability homosexuálních vztahů na základě neexistující právní normy manželství pro homosexuály. Říká, že na základě neexistující právní normy se homosexuálové nemohou ukotvit. Proto smutek a zoufalství patří k vnitřní konstituci a zároveň jsou nejtěžším břemenem této abnormality.²²³ *Hodně by mi pomohlo, kdyby vyňali ze zákona „Sodomy Law“. Nemohu říct, že bych v poslední době byl svědkem toho, jak policie vběhne někomu do bytu kvůli udání z páchání sodomie, pravdou ale je, že sem (pozn aut.: do slumu) policie v podstatě nechodí. Asi nejde tolik o to, abych nebyl odsouzen státem jako o to, že by mě pak méně odsuzovala rodina a sousedé. Myslím si, že bych se cítil lépe. Možná bych pak vystoupil ze svého stínu a řekl jim, že mám rád muže.*²²⁴

Zaznělo tady mnoho argumentů, proč homosexuální partnerské vztahy nefungují. Je tedy reálné obhajovat homosexualitu na základě argumentace kvalitou vztahů? Opravdu společnost potřebuje nejprve vytvořit právní normu podporující homosexuální vztahy, aby na jejím základě změnila své mínění o homosexualitě jako takové? Podle Stotta je představa kvalitního vztahu mezi homosexuály mylná z několika důvodů. Jedním z nich částečně navazuje na Ridleyho, když uvádí, že kvalitní vztah v homosexuálním páru není možné udržet, protože homosexuálové jsou promiskuitnější než heterosexuálové. Toto svoje tvrzení dokládá řadou statistických šetření, na jejichž základě dochází k závěru, že srovnání heterosexuálního a homosexuálního svazku vůbec není možné ani z hlediska kvality a přípustnosti sexuálních praktik. Namibijská společnost v souvislosti s řešením otázky homosexuality pracuje s právními normami ve shodě s Biblí. V obou případech je vymezeno pouze chování, které je zakázáno. Jakoby Namibijci zapomněli na Ústavu, kde jsou zanesená lidská práva. Podle mého názoru lze tento jev odůvodnit několika způsoby. Lidská práva jsou pro obyvatele Namibie velmi špatně uchopitelná, a proto s nimi nepracují při prosazování svých zájmů. Po vyhlášení nezávislosti se při tvorbě Ústavy hodně angažovala OSN, která

²²² srov. RIDLEY, M. *Červená královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*, str. 212-215

²²³ srov. TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*, str. 19

²²⁴ Rozhovor H1, 21. 5. 2010, KHP, PIN office

v souladu s demokratickým politickým systémem pomohla do konceptu právního rámce Namibie lidská práva zpracovat. Z mých zkušeností založených na pozorování a přímé práci s účastníky workshopů a konferencí však vyplývá, že původní obyvatelé malých komunit nebo menších měst nevědí, co si pod pojmem lidská práva představit. Jsou pro ně abstraktním pojmem. *Slýcháme o lidských právech na workshopech a tak víme, že je máme. Asi by to měla být výhoda, ale přece tu knihu nebudu nosit sebou pořád, abych mohl reagovat, když mě někdo napadne.*²²⁵ Když pak byli ti samí lidé požádáni, aby znění lidských práv aplikovali v praxi, byť jen na modelových situacích, dokázala to jen hrstka z nich. Proto jsem do práce s klienty v souladu s filozofií organizace zařadila i program historie a uplatnění lidských práv. Po zjištění, že lidská práva vznikla v západním světě na základě stejného náboženství, které vyznávají oni (křesťanství) a tudíž jejich původ mohou najít v Bibli, byli velmi překvapeni. Není nikdo, kdo by jim propojil tradiční hodnoty, náboženství a právo do srozumitelného celku (neudělali to ani misionáři, ani zahraniční neziskové organizace, které přijely do Namibie nabízet rozvojovou pomoc). Nejen proto se v Namibii a Jižní Africe stává novým trendem návrat k původním přírodním náboženstvím.²²⁶

Jak jsem již uvedla v kapitole Rezidua přírodních náboženských systémů v současné Namibii, v Namibii má tradici animismus a šamanismus. Šamani v komunitách působí dodnes, přestože 90 % obyvatel Namibie se hlásí ke křesťanství. Jedním z důvodů návratu k původním náboženstvím podle mého názoru bude i postupný „odliv“ evropských neziskových organizací pracujících v oblasti rozvojové pomoci ze země. Vzhledem k tomu, že je Namibie klasifikovaná jako země se středním vyšším příjmem se o ni zahraniční donoři přestali zajímat a protože namibijská vláda dotuje pouze projekty, které se netýkají LGBTI komunity, nezbyvá místním organizacím než se postavit na vlastní nohy. Většina z nich se drží křesťanských hodnot, nedokážou je ale aplikovat v praxi, tak, aby uspokojily potřeby všech (komunity, pastorů, klientů) a aby je zároveň propojily s příslušnými zákony. Je pro ně mnohem přijatelnější (a jednodušší) obrátit se ke komunitě a vycházet ze zvykového práva a tradičních hodnot. Bowie tuto moji myšlenku podporuje tvrzením, že obnovení zájmu současné společnosti o šamanismus může být vnímán jako demokratizace, jako

²²⁵ Rozhovor H4, 12. 8. 2010, KHP, PIN office

²²⁶ srov. FROISE, H. *Religious Dualism in South Africa*. [online]. [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://etd.uovs.ac.za/ETD-db/theses/available/etd-08222005-105835/unrestricted/FROISEH.pdf>>

návrat ke spirituální volnosti předků dané komunity.²²⁷ Návrat k původním přírodním náboženstvím není zřejmý pouze podle rostoucího počtu jeho stoupenců, ale i podle rostoucího počtu nových církví, které obsahují prvky animismu. Už v roce 1979 tehdejší vedoucí katedry teologie na Univerzitě v Botswaně Gabriel Setiloane odmítal tvrzení, že by biblický příběh o stvoření světa přesahoval africké mýty o původu člověka. Naopak si myslí, že tradiční africký pohled prezentuje vyšší formu Boha než biblické učení. Svou myšlenku dále rozvíjí argumentem, že pokud lidé v Africe dokážou lépe porozumět původnímu náboženství a vrací se ke svým předkům přirozeně, není důvod dále usilovat o konverzi ke křesťanství.²²⁸

Přiklonění se k původnímu náboženství vnímají pozitivně i členové LGBTI komunit. V šamanismu totiž homosexualita není tabuizována. Jak jsem již uvedla, objevují se zmínky o homosexuálním chování jako součástí rituálů nebo posvátných tanců.²²⁹ O homosexualitě jako takové se literatura nezmiňuje. Podle mého názoru je důvodem způsob života původních kmenových kultur. Šamanismus se vyskytoval u takových společností, pro které bylo nejdůležitější každodenní starostí zůstat naživu a zachovat kmen. Proto si myslím, že členové těchto kmenů jednoduše neměli prostor zamýšlet se nad tím, jestli by nebyli raději s mužem. Evidentně se však homosexuálním stykům nijak zvlášť nebránili, protože jak uvádí Bowie, mužský šaman si v souvislosti s rituálem, prostřednictvím kterého navazuje na jednotu božského páru (doplnění mužské potence ženskou), vybírá „manžela“ pro plnohodnotné manželství. Organizace bojující za práva homosexuálů v Namibii v návratu k původním náboženstvím spatřují možnost, jak ovlivnit komunitu i zákonodárce, aby o homosexualitě začali smýšlet jinak. Doufají, že autoritu pastorů by nahradila autorita šamana, na základě které by zákonodárci ze zákona vyškrtnuli „Sodomy Law“.²³⁰ Myslím si ale, že tato naděje členů LGBTI komunity nedojde naplnění. Křesťanství má totiž v zemi v tuto chvíli stejnou tradici jako původní přírodní náboženství. Jsem si jistá, že odborníci, kteří hovoří o návratu k přírodním náboženstvím, nemíní spolu s tímto krokem vymýtit křesťanství. Proto je jen velmi málo pravděpodobné, že návrat k šamanismu by byl tím

²²⁷ srov. BOWIE, F. *The antropology of religion.*, str. 190

²²⁸ srov. FROISE, H. *Religious Dualism in South Africa*. [online]. [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://etd.uovs.ac.za/ETD-db/theses/available/etd-08222005-105835/unrestricted/FROISEH.pdf>>

²²⁹ srov. BOWIE, F. *The antropology of religion.*, str. 190-194

²³⁰ Rozhovor Jacobus Witbooi, Projekt koordinátor, 19. 4. 2010, KHP, PIN office

jediným správným krokem ke změně legislativních norem a dosažení nového, otevřenějšího pohledu na homosexualitu v celé namibijské společnosti.

8 ZÁVĚR

K vypracování diplomové práce jsem zvolila téma Vybrané aspekty situace generových minorit v Namibii. Cílem práce bylo zhodnocení současné situace generových minorit v Karas regionu v Namibii na základě interpretace hodnot namibijské společnosti a v kontextu křesťanské etiky.

V první části práce se zabývám vysvětlením metodiky, která byla použita k jejímu vypracování, a pojmů, které jsou pro práci klíčové. Druhá část obsahuje náhled na životní podmínky homosexuálů v namibijské společnosti v kontextu náboženství, tradic a právního rámce týkajícího se této problematiky. Při kompletaci této části práce jsem se zaměřila především na přístup k homosexualitě z pohledu luteránské církve a šamanismu. Protože se namibijská zákonodárce při tvorbě legislativy opírají nejen o křesťanství a tradice komunit, ale také o mezinárodní pojetí lidských práv, zařadila jsem do diplomové práce právní rámec sestávající se nejen z novodobé legislativy (Ústava Namibie, Zákoník práce), ale i ze zvykového práva (zákon o Tradičních komunitních vůdcích, „Sodomy Law“). Náboženský pohled na legislativní rámec týkající se homosexuality jsem doplnila o úryvky z rozhovorů s respondenty výzkumu a účastníky workshopů pořádaných projektem Sexuálních minorit a spřátelenými organizacemi. Ve třetí části práce se zabývám pohledem křesťanské etiky na homosexualitu v kontextu přírodních náboženství a lidských práv. Pokouším se o srovnání několika výkladů Písma týkajících se homosexuality s psychologickými a genderovými teoriemi v kontextu výpovědí namibijské společnosti.

Podle hodnocení současných vědců je homosexualita součástí biologického a sociálního vývoje člověka. S touto teorií ale většina církevních představitelů a namibijských zákonodárců nesouhlasí. Naopak zastávají názor spojený s pojetím homosexuality jako formy sexuálního chování nebo nemoci. A protože se veřejní činitelé v Namibii těší velké úctě, společnost jim téměř bezpodmínečně naslouchá. Dochází pak k tomu, že politici, komunitní vůdci i pastoři na aktuální problém reagují subjektivně podmíněným rozhodnutím založeným na výkladu Písma, které ne vždy působí efektivně bez nežádoucích vedlejších jevů. V kontextu homosexuality hovoříme o mizivé sociální podpoře až sociální exkluzi, porušování lidských práv, v horším případě i ohrožení na životě.

Podle mého názoru je homosexualita zatím nepochopeným jevem namibijské společnosti. Historie tohoto nedorozumění sahá k příchodu prvních misionářů, kteří začali tabuizovat do té doby ve společnosti velmi přirozenou sexualitu. Jejich formu výkladu Písma převzali dnešní pastoři téměř beze změny, a protože hraje náboženství (ať už je to křesťanství nebo přírodní náboženství) v namibijské společnosti velmi důležitou roli, obyvatelé komunit si nedovolí jejich výroky zpochybňovat. Zejména, jsou-li podložena Biblií. Přesto ale některým členům komunit tato forma výkladu Písma nevyhovuje, říkají, že je odtrhává od jejich historie, od jejich přirozenosti, od jejich předků. Proto vzniká nový trend návratu k přírodním náboženstvím. Tento trend však podle mého mínění není způsoben pouze neflexibilním přístupem církevních představitelů. Namibijská touha po osamostatnění se od zahraničních neziskových organizací propagujících lidská práva byla podobná touze po politické svobodě před vyhlášením nezávislosti 90. letech 20. století. Tak jako Namibijci nedokázali zažít pro ně nepřirozené křesťanské principy, s jejichž pochopením (přes hluboko zakořeněnou víru) bojují dodnes, nedokázali ani uchopit náhlou svobodu, příliv financí a lidská práva. Všechny tyto faktory (podle Špaténkové značící krizi společnosti) ovlivňují vnímání donedávna neobvyklých jevů (jako je například homosexualita) namibijských komunit. Otázkou zůstává, co by Namibijcům pomohlo znovu se ukotvit ve své zemi, tradici a historii a získat ne zcela nový, ale otevřenější a tolerantnější pohled nejen na homosexualitu. Jedním z řešení je zajisté návrat k původním přírodním náboženstvím. Organizace bojující za práva homosexuálů doufají, že na základě této změny bude změněn i právní rámec týkající se této problematiky. Podle mého názoru to není možné, protože namibijské legislativní normy jsou založené na velmi hluboko zakořeněných křesťanských principech. Přesto by návrat k přírodním náboženstvím mohl být pro homosexuály prospěšný. Spolu s náboženstvím by se změnil náhled společnosti na homosexualitu jako takovou (šamanismus žádnou sexuální orientaci ani její projevy netabuizuje). Přesto nelze doufat, že přírodní náboženství zcela nahradí křesťanství. Jsem si ale jistá, že uzdravit se a získat zpět stabilitu a otevřenost této zemi pomůže čas.

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. ARCHER, J. Attitudes Toward Homosexuality: An Alternative Darwinian View. In *Ethology and Sociobiology*, 1996, vol.17, Issue 4, s.275-280.
2. BATEMAN, G., EGAN, V. *Encyklopedie zeměpis světa*. 1.vyd. Praha: Columbus, 2002. 512s. ISBN 80-7176-022-6.
3. BELLINGER, G., J. *Sexualita v náboženstvích světa*. 1.vyd., Praha: Academia, 1998, s. 390. ISBN 80-200-0642-7.
4. Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona. 2. vyd. Praha: Zvon, 1991. 283 s. ISBN 80-71 13-009-5
5. BOWIE, F. *The antropology of religion*. 1.ed., Oxford: Blackwell Publishing LTD, 2003, s. 284. ISBN 0-631-20848-8.
6. BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ, J. *Třetí pohlaví*. 1.vyd. Praha: Scientia medica, 1992. 128s. ISBN 80-85526-03-4.
7. CORSINY, R.J. *The dictionary of Psychology*. 1.ed. New York: Brunner-Routledge, 2002,1156 s., ISBN 1-58391-328-9.
8. FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. 1. vyd. Věrovany: Nakl. Jana Piszkievicze, 2004, 159 s. ISBN 80-86768-06-6.
9. FRAŇKOVÁ, S., BIČÍK, V., *Srovnávací psychologie a základy etologie*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 1999. 295s. ISBN 80-7184-835-2.
10. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 776 s. ISBN 80-7178-303-X.
11. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. 407s. ISBN 80-7367-040-2
12. HUBBARD, D., LAFONT, S. *Unravelling Taboos – Gender and Sexuality in Namibia*. 1.ed.Windhoek: Legal Assistance Centre, 2007. 162s. ISBN 978-99945-61-23-0.
13. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. 220 s. ISBN 80-7184-954-5.
14. KLÍMA, J. *Stručná historie států – Namibie*. 1.vyd. Praha: Libri, 2009. 126s. ISBN 978-80-7277-439-5.

15. KÖNIG, F., WALDENFELS, H. *Lexikon náboženství*. 1.vyd. Praha: Victoria publishing, 1994, 640 s., ISBN 80-85605-51-1.
16. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 2.vyd. Praha: Portál, 2008. 272s. ISBN 978-80-7367-368-0.
17. MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
18. MUCHA, I. *Texty ze sociologie*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství 999, 2001. 223 s. ISBN 80-86391-04-3.
19. NATIONAL PLANNING COMMISSION. *Regional poverty profile, Namibia – main report*. Windhoek. 2007.Unpublished manuscript. 152s.
20. RIDLEY, M. *Červená královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 320 s. ISBN 978-80-7367-135-8.
21. SHANKLE, M. D. *The handbook of Lesbian,Gay, Bisexuál and Transgender Public health*. 1.ed. New York: Harrington Park Press, 2006. 373s. ISBN 1-56023-496-2.
22. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál s.r.o., 2007. 224 s. ISBN 978-80-7367-250-8.
23. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize. Psychologický a sociologický fenomén*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 132 s. ISBN 80-247-0888-4.
24. STOTT, J., R., W. *Homosexuální partnerství?*. 1. vyd. Praha 2000, Návrat domů. 62 s. ISBN 80-85495-90-2.
25. ŠANDOVÁ, I. *Socioekonomická situace v Namibii*. České Budějovice, 2010. Seminární práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie.
26. TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. 1.vyd. Praha: Unitisk, 1996. 37s. ISBN 80-901910-4-5.
27. VALENTOVÁ, J. *Mužská homosexualita z pohledu biologie*. Praha, 2009. Bakalářská práce. Karlova univerzita. Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Jan Havlíček.
28. VESELÁKOVÁ, J. *Náročné životní situace homosexuálně orientovaných jedinců*. České Budějovice, 2011. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zdravotně sociální fakulta. Katedra sociální práce a sociální politiky. Vedoucí práce Markéta Elichová.

29. VIGUÉ, J. Zdravý sexuální život. 1. vyd. Dobřejovice: Rebo Production, 2006. 291 s. ISBN 80-7234-537-0.
30. ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství cerm, 2003. 287 s. ISBN 80-7204-264-5.
31. WINTERFELDT, V., FOX, T., MUFUNE, P. *Namibia.Society. Sociology*. 1.ed. Windhoek: University of Namibia Press, 2002. 397s. ISBN 99916-59-41-2.
32. WORLD BANK. *Namibia, Country brief*, The World Bank. Washington: 2009.42 s. ISBN 978-0-8213-7870-0.

Internetové zdroje

33. DAUSAB, F. *Building LGBTI an movement in Namibia. From Advocacy to Service Provision*. [online]. 2012 [cit. 2012-20-03]. Dostupný na WWW: <http://www.aidstar-one.com/sites/default/files/technical_consultations/sa_msm/day_one/9_Dausab_1.pdf>.
34. CIA.US. *The World Factbook - Namibia*. [online]. 2012 [cit. 2012-13-02]. Dostupný na WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/wa.html>>.
35. ELCIN.ORG.NA. *Elcin History*. [online]. 2012 [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <http://www.elcin.org.na/ELCIN_History.pdf>.
36. FROISE, H. *Religious Dualism in South Africa*. [online]. [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <<http://etd.uovs.ac.za/ETD-db/theses/available/etd-08222005-105835/unrestricted/FROISEH.pdf>>.
37. GROOP, K. *The Church, the State and the Issue of National Reconciliation in Namibia*. [online]. [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.nai.uu.se/ecas-4/panels/121-140/panel-125/Kim-Groop-full-paper.pdf>>.
38. IENCYKLOPEDIE.CZ. *Luterství*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.iencyklopedie.cz/luterstvi>>.
39. IENCYKLOPEDIE.CZ. *Přírodní náboženství*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.iencyklopedie.cz/prirodni-nabozenstvi/>>.

40. IMUNET.ORG. *Sexual and Gender Minority Health*. [online]. 2008 [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <http://www.imunet.edu/dcom/hec/PDFs/Sexual%20and%20Gender%20Minority%20Health.pdf>>.
41. ITABORAHY. E., B., J., L., P. *State – sponsored homophobia. The Word survives of laws criminalising same – sex sexual acts between consenting adults*. [online]. 2011 [cit. 2012-08-03]. Dostupný na WWW: http://old.ilga.org/Statehomophobia/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2011.pdf>.
42. KOCH. M., a kol. *Strategic Environmental Assessment for the Karas Regional Land Use Plan*. [online]. 2011 [cit. 2012-15-02]. Dostupný na WWW: http://www.theeis.com/data/literature/KIRLUP_SEA_final_report_2011-02-25.pdf>.
43. LAC.ORG.NA. *Act No. 6/1992, Labour Act*. [online]. 1992 [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <http://www.lac.org.na/laws/1992/388.pdf>>.
44. LAC.ORG.NA. *Act No. 17/1995, Traditional Authorities Act*. [online]. 1995, [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <http://www.lac.org.na/laws/1995/1158.pdf>>.
45. LAC.ORG.NA. *Act No. 25/2000, Traditional Authorities Act*. [online]. 2000, [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <http://www.lac.org.na/laws/2000/2456.pdf>>.
46. LAC.ORG.NA. *Act No. 15/2004, Labour Act*. [online]. 2004 [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <http://www.lac.org.na/laws/2004/3339.pdf>>.
47. LAC.ORG.NA. *History of LAC*. [online]. [cit. 2012-15-03]. Dostupný na WWW: <http://www.lac.org.na/about/history.html>>.
48. LAC.ORG.NA. *Why the Law on Sodomy should be repealed*. [online]. 2000 [cit. 2012-05-03]. Dostupný na WWW: <http://www.lac.org.na/news/inthenews/pdf/sodomy.pdf>>.
49. MACAULEY, R. *Africa and homosexuality*. [online]. [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <http://www.thewitness.org/agw/macaleay121604.html>>.
50. MZV.CZ. *Namibie*. [online]. [cit. 2012-13-02]. Dostupný na WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/namibie/index.html

51. NAPPA.COM.NA. *What we do*. [online]. [cit. 2012-20-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.nappa.com.na/>>.
52. OIKOUMENE.ORG. *Evangelical Lutheran Church in Namibia*. [online]. 2012 [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.oikoumene.org/en/member-churches/regions/africa/namibia/evangelical-lutheran-church-in-the-republic-of-namibia.html>>.
53. OIKOUMENE.ORG. *Council of Churches in Namibia*. [online]. 2012 [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.oikoumene.org/en/member-churches/regions/africa/namibia/ccn.html>>.
54. PARK. J., L. *Sex and Gender Minorities Sexology and the Unitarian Universalist Movement*. [online]. 2011 [cit. 2012-18-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.tc.umn.edu/~parkx032/CY-MINOR.html>>.
55. POSITIVEVIBES.ORG. *Who we are*. [online]. [cit. 2012-15-03]. Dostupný na WWW: <http://www.positivevibes.org/who_we_are.html>.
56. PRUDKÝ. M., a kol. *Problematika homosexuálních vztahů*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.kocna.webzdarma.cz/sbor/homosex.pdf>>.
57. TOŠNER. M. *Etnikum. Etnická skupina*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.epolis.cz/page.php?location=&menu=first&id=28&idNotion=3>>.
58. SISTERNAMIBIA.ORG. *Vision and mission*. [online]. [cit. 2012-20-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.sisternamibia.org/about-us/vision-mission>>.
59. UKWIMI, CH. *Humans right for everyone. Everywhere*. [online]. 2011, [cit. 2012-16-02]. Dostupný na WWW: <<http://iglhrc.wordpress.com/2011/03/30/documenting-lgbt-discrimination-in-namibia>>.
60. UNPAN1.UN.ORG. *The Namibian Constitution*. [online]. 1990 [cit. 2012-10-03]. Dostupný na WWW: <<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/cafrad/unpan002607.pdf>>.
61. VOKOUN. J. Re:Pomoc s diplomovou prací. [elektronická pošta]. Message to: Iva Šandová. 15. února 2012. [cit. 2012-02-03]. Osobní komunikace, citováno se svolením autora.

62. WORLDBANK.ORG. *The Little Data Book on Gender in Africa*. [online]. 2011 [cit. 2011-28-12]. Dostupný na WWW: <<http://povertydata.worldbank.org/poverty/home>>.
63. WORLDBANK.ORG. *The Little Data Book on Gender in Africa*. [online]. 2011 [cit. 2012-15-03]. Dostupný na WWW: <http://siteresources.worldbank.org/INTAFRICA/Resources/LDB-Africa_Gender.pdf>.
64. WORLDBANK.ORG. *The Little Data Book in Africa*. [online]. 2011 [cit. 2012-15-03]. Dostupný na WWW: <http://siteresources.worldbank.org/INTAFRICA/Resources/LDB-Africa_2011.pdf>.

Rozhovory

65. Rozhovor Hana Urbanová, 12. 3. 2010, Vedoucí mise, Keetmanshoop, Namibie, kancelář Člověka v Tísni.
66. Rozhovor Hana Urbanová, 8. 3. 2010, Vedoucí mise, Keetmanshoop, Namibie, kancelář Člověka v Tísni.
67. Rozhovor Jacobus Witbooi, 19. 4. 2010, Koordinátor projektu Sexuálních minorit, Keetmanshoop, Namibie, kancelář Člověka v Tísni.

10 SEZNAM ZKRATEK

AIDS	acquired immune deficiency syndrome; syndrom získané poruchy imunity
aj.	a jiné
AMEC	Africká metodistická episkopální církev
CCN	Rada církví v Namibii
ELCIN	Evangelická Luteránská církev Republiky Namibie
GFAT	Globální fond; je zaměřen na problematiku HIV/AIDS, tuberkulózy a malárie
HIV	human immunodeficiency virus; virus, který napadá imunitní systém, může vést k AIDS
JAR	Jihoafrická republika
LAC	Legal Assistance Centre
LGBTI	zkratka využívaná pro skupinu lidí, kteří se sami označují jako lesby (L), gayové (G), bisexuálové (B), transgender (T) a nebo intersex (I)
NAPPA	Namibian Planned Parenthood, nezisková organizace
OSN	Organizace spojených národů
ORN	Outright Namibia; v současné době nejvýznamnější organizace zaměřující se na pomoc homosexuálům v Namibii
př.	příklad
SWAPO	Organizace pro osvobození lidu Jihozápadní Afriky, politická strana
TRP	Rainbow project; první projekt v Namibii zaměřený na pomoc homosexuálům
viz.	odkaz na jinou stránku
WHO	Světová zdravotnická organizace

11 SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I. Dotazník pro příslušníky generových minorit**
- Příloha II. Dotazník pro rodinné příslušníky osob s homosexuální orientací**
- Příloha III. Dotazník pro přátele osob s homosexuální orientací**
- Příloha IV. Dotazník pro tradiční vůdce komunity**
- Příloha V. Dotazník pro pastory**

12 PŘÍLOHY

Příloha I. Dotazník pro příslušníky generových minorit

Zdroj: Vlastní

LGBTI

- How are you?
- What are you doing?
- How old are you?
- Where are you from?
 - o Where did you live?
- Tell me something about you?
 - o How was your school age?
 - o Where did you visit the school?
 - o Did you have a lot of friends?
 - o How were your friends in that time? (more girls or boys?)
- What is your religion?
- How often do you visit the church?
 - o What church? What pastor?
- Do you have a partner?
 - o To whom are you sexually attractive?
- Do you have any experiences with the girls?
- When did you realise, that you are attracted to other man?
- What did you think about that time? How did u feel?
- Did you tell to anyone at that time?
- How did you decided to tell to your friends and family about your sexuality?
 - o Why? When? To who?
 - o How did they react? --- How did you feel about the reaction? Did their reactions help you anyway?
 - o What were the challenges? What was the hardest thing? (Family, friends, job, church, bars..)
 - o Do you think that anybody did know about yours sexuality before you have started to talk openly about it? Who knows that now?

- (Did you have support? If not, why? Was there anything that you were afraid of?)
- Since you have started to talk openly about your sexuality, have you had any problems? (job, friends, family, church, bars..)
- o How did your friend react?
- o Did u lose any friends?
- o How did you solve / are you solving these problems?
- How the disclosing of your sexuality did change your life?
- o Do you think your behaviour has changed?
- o Do you feel differently about yourself? (better, worst, honest, guilty,..)
- o Did that change your relationship to your family and friends?
- If you should judge is it now better or worst? (general evaluation of the whole situation)
- Do you know anyone in the similar situation?
- Concerning the sexuality do you have a feeling of being the part of community?
- What differences would you like to see in the community to make it better place for the people in the same situation as yours?
- What do you think, is your family's opinion about people who are attracted to the same sex in general?
- What do you think, is your friend's opinion about people who are attracted to the same sex in general?
- Would it be ok with you if I ask your family, friends about their opinions in this issue?
- o Tell me who will be willing to speak with me and who will not, please.
- o If not, why wouldn't they be willing to speak about it?

Příloha II. Dotazník pro rodinné příslušníky osob s homosexuální orientací

Zdroj: Vlastní

Family members

- How are you? :o)
- How long do you live here?
- How many kids do you have?
- o Do they still live with you?
- Where do you think the sexual preferences are coming from?
- o Do you think parents can influence child's behaviour/sexuality?
- When did you realised your kid has different sexual preferences?
- o If from other people ---who told you and when, why, how?
- o If he/she ---when, how did he/she tell you about her/his sexual preferences?
- How did you react? --- Why?
- o Was it surprise for you?
- o Is he/she still living with you?
- Has your relationship changed?
- Do you feel differently about him/her?
- Did he/she change the behaviour after he/she started to speak openly about his/her sexuality?
- o What was the main change? (behaviour, clothes, friends..?)
- o How did you react?
- o How did you feel it?
- Did behaviour people around towards your child change?
- o What are the problems with them?
- o How do you solve these problems?
- Now that time has passed, how do you feel now?
- What do you think about homosexuality in general?
- How your religion speaks about people who are attracted to the same sex? --
How important is it for you?
- What differences would you like to see in the community to make it better place for people who are interested into the same sex?

- What advice would you give to other parents in your situation?

Příloha III. Dotazník pro přátele osob s homosexuální orientací

Zdroj: Vlastní

Friends

- How are you? :o)
- Where are you from?
 - o Where did you live?
 - o How long do you live here?
- Tell me something about you?
 - o How was your school age?
 - o Where did you visit the school?
 - o Did you have a lot of friends?
 - o How were your friends in that time? (more girls or boys?)
- What is your religion?
- How often do you visit the church?
 - o What church? What pastor?
- Did you know him/her before he/she started to speak openly about his/her sexual orientation?
 - What relationship did you have?
 - Where the sexual preferences are coming from?
 - When did you realised your friend has different sexual preferences?
 - o If from other people ---who told you and when, why, how?
 - o If he/she ---when, how did he/she tell you about her/his sexual preferences?
 - How did you react? --- Why?
 - o Was it surprise for you?
 - o Does he/she still contact you?
 - Has your relationship changed?
 - Do you feel differently about him/her?
 - Did he/she change the behaviour after he/she started to speak openly about his/her sexuality?
 - o Does it affect it now? (more/less, secretly,..)
 - o What was the main change? (behaviour, clothes, friends..?)
 - o How did you react?

- o How did you feel it?
 - o How do you solve these problems?
 - Have you had any problems with your neighbours or other fiends?
 - o What are the problems with them?
 - o Did something change? (other friends, other bars to visit)
 - o Did/do you treat people attracted to the same sex differently? (better/worst) -- In which way?
 - o How do you solve these problems?
 - Now that time has passed, how do you feel now?
 - What do you think about people attracted to the same sex in general?
 - o How your religion speaks about people attracted to the same sex? -- How important is it for you?
- What do you think is the people's opinion?
- What differences would you like to see in the community to make it better place for people who are attracted to the same sex?
 - What advice would you give to other people in your situation?

Příloha IV. Dotazník pro tradiční vůdce komunity

Zdroj: Vlastní

Traditional leaders

- Where are you from?
 - What is your religion?
 - How long do you live in the community?
 - What was the reason you become the leader?
 - How long are you the community leader?
 - Do you think you have some possibilities how to influence the community?
 - o In what way can you use your position?
 - When have you heard about people who are attracted to the same sex for the first time?
 - o Did you decide to get any knowledge about this topic? ---Why, when?
 - o Did you visit any workshop or conferences?
 - o How was this experience for you?
 - o As a community leader are you involved with issues of people attracted to the same sex? --- In what capacity?
 - o Do you make any contribution? --- Which?
 - o What work have you done around this community issue? --- Why if not?
 - What do you think about homosexuality in general?
 - Where the sexual preferences are coming from?
 - Do you know any people who have different sexual preferences? (personally)
 - o Do you have some in your family/friends/ community?
 - o How would you react if you would find out that?
 - o Does knowing these people affect your opinion on homosexuality?
 - How does the community react when someone starts to speak openly about his/her sexual preferences?
 - o Why is that?
 - o Do you agree with this reaction? Do you think that's right?
 - o Are you usually supporting the people attracted into the same sex? --- Why?
- How?

- What do you think are the rights of the people attracted to the same sex? How is it according to law?
- What is church attitude to this issue?
- What do you think is the community opinion about people with different sexual preferences?
- What methods can still be used to raise awareness on the issue, to make people better understand the topic?

Příloha V. Dotazník pro pastory

Zdroj: Vlastní

Pastors

- Where are you from?
 - How long do you live in the community?
 - What was the reason you become the pastor?
 - How long are you the pastor?
 - As a pastor are you involved with sexual preferences issues?
 - o In what capacity?
 - o Do you make any contribution?
 - o What work have you done around this community issue?
 - Do you think you have some possibilities how to influence the religion community?
 - When first time did you hear about people who are attracted to other men?
 - o Did you decided to get some knowledge about this topic? ---Why, when?
 - o Did you visit some workshop or conferences?
 - o How was this experience for you?
 - What is the opinion about homosexuality from the religion perspective?
 - o Do you accept people attracted into the same sex in your church? --- Why, why not?
 - Where the sexual preferences are coming from?
 - Do you know any people who have different sexual preferences? (personally)
 - o Do you have some in your family/friends/ religion community?
 - o How would you react if you would find out that?
 - o Does knowing these people affect your opinion on homosexuality?
 - How does the religion community react when someone starts speaking openly about his/her sexual preferences?
 - o Why is that?
 - o Do you agree with this reaction? Do you think that's right?
 - o Are you usually supporting the people attracted into the same sex? --- Why?
- How?
- What is your personally meaning about homosexuality?

- How does the community react when someone starts speaking openly about his/her sexual preferences?
 - o Why is that?
 - o Do you agree with this reaction? Do you think that's right?
 - o Are you usually supporting the people attracted into the same sex? --- Why? How?
- Do the people attracted into the same sex have some rights? How is it in the law?
- What methods can still be used to raise awareness on the issue, to make people better understand the topic?

13 ABSTRAKT

ŠANDOVÁ, I. *Vybrané aspekty situace generových minorit v Namibii*. České Budějovice 2005. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Markéta Elichová Ph.D.

Klíčová slova: genderové minority, homosexualita, lidská práva, přírodní náboženství, křesťanství, tradice, právo

Práce se zabývá zhodnocením současné situace generových minorit v Karas regionu v Namibii na základě interpretace hodnot namibijské společnosti a v kontextu křesťanské etiky. V první části práce se zabývám vysvětlením metodiky, která byla použita k jejímu vypracování, a pojmů, které jsou pro práci klíčové. Druhá část obsahuje náhled na životní podmínky homosexuálů v namibijské společnosti v kontextu náboženství, tradic a právního rámce týkajícího se této problematiky. Ve třetí se zabývám pohledem křesťanské etiky na homosexualitu v kontextu přírodních náboženství a lidských práv.

14 ABSTRACT

ŠANDOVÁ, I. *Selected Aspects of the Situation of Sexual Minorities in Namibia*. České Budějovice 2005. Diploma Thesis. University of South Bohemia in České Budějovice Faculty of Theology. Department of Practical Theology. Thesis Supervisor: Mgr. Markéta Elichová, Ph.D.

Keywords: sexual minorities, homosexuality, human rights, natural religions, Christianity, tradition, law

My thesis evaluates the current situation of sexual minorities in the Karas region of Namibia by interpreting the values of the Namibian society in the context of Christian ethics. The first part of my thesis explains the methodology I have used and defines key terms used in the thesis. The second part provides an insight into the living conditions of homosexuals in Namibian society in the context of religion, traditions and legislation applying to this issue. The third part deals with the Christian ethical perspective of homosexuality in the context of natural religions and human rights.